

פינת הריבית נערך ע"י גמ"ח 'אושר בכבוד'

"וכל שיה השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח", וברש"י 'יעדין לא צמח ובשלישי שכתוב תוצא הארץ - על פתח הקרקע עמדו עד יום ששי'. והמשך הפסוק "כי לא המטיר ה' אלקים מטר על הארץ ואדם אין לעבוד את האדמה" פרש"י 'זמה טעם לא המטיר לפי שאדם אין לעבוד את האדמה ואין מכיר בטובתם של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים.

נמצא שכל כוחות הצמיחה שבעולם היו מוכנים ליציאה ולא המתינו אלא לאדם שיהא יוציאם אל הפועל, שכן זהו ייעודו בעולמו - להוציא את כחו ואת הכח שבעולם אל הפועל. אמנם האדם מפתח את עצמו ואת העולם, אבל אינו ממוציא כלום, אלא מוטל עליו להכיר בכך שיש לעולם שרשים ומכנס לטפח ולפתח את הכל.

ברש"י ריש פרשת וירא "ויעתר לו - לו ולא לה, שאין דומה תפילת צדיק בן צדיק לתפילת צדיק בן רשע לפיכך לו ולא לה". וב"ב דלכא' אדרבא, עבודת הצדיק בן רשע קשה יותר, ולפום צערא אגרא. ואין לתרץ דמ"מ מהני זכות אבות שיש לו לבן הצדיק, דכמה שאמרו אין דומה 'תפילת' צדיק משמע שכה תפילתו שלו גדול יותר.

אחר היציאה מן התיבה אמר הכתוב ויחל נח איש האדמה ויטע כרם, וברש"י לשון חולין שהיה לו להתחיל בנטיעה אחרת, וחזינו כמה חשובה איכות ההתחלה, שכן כל ההמשך מכחה. ביאור הדבר שפעולות רבות נפעלות ע"י האדם מוכח מנועים פנימיים בלתי מודעים לו, לא מנעיא פעולות תנעשים בטבעיות אלא אף כאלה הנובעים משיקולים שלכיים כאלה ואחרים, ואולי אף נכון לומר שפעולותיו כולם מנועים מדחפים עמוקים שהוא לאו דוקא מודע להם.

אולם ביכולתנו ואף מחובתנו לעדן ולזכך, לטהר ולקדש את ישותנו מכל עכירותה, עד שתהא נשלטת ומונהגת מכל עומק עומקה של נפשנו הטהורה אשר כל תשוקתה להדבק בבוראה ואשר דבקתו זו היא מנוחתה לבדה.

ברם החדירה לעומקים אלו - עד כדי שייצאו אל הפועל ויקבע מציאות טבעו של האדם באופן שפעולותיו תהיינה נובעות מאמיתיות - מחייבת התחלה חדשה של בנין האישיות על-מנת להעמידה על יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה.

הנה האמירה הראשונה שאמרו הקב"ה לאברהם אבינו היתה 'לך לך'. תחילת הקשר הישיר שזכה לו אצ"ה אל בוראו היה באופן של ביטול החיים הקודמים והליכה חדשה אחרי ה'י"ת. כך גם כלפי יצ"מ נאמר 'זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. חסד נעורייך דייקא. כל ההמשך מכחו הוא.

לפי"ז יש להבין שעל אף שכן הרשע צריך לעזוב הכל ולחדש דרכו, וזכות ראשונים זו זכות גדולה היא [אברהם אבינו נקרא 'נדיב' שהיה תחילה לגרים (סוכה מט):]. מ"מ בן הצדיק צריך עמל מיוחד לבנות אישיותו ולפלט דרכו - תוך התגברות על הרגליו הטובים מבית אביו - על-מנת לעמידה על שורשי נפשו היחידה. על כן אין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק.

כאשר נח זכה לצאת מן התיבה אל עולם חדש, על אף שכולל הוא עולם חדש זה הרבה מציאותיות שהם חולין, מ"מ נדרש להשמר מלהעמידו על יסוד חולין, היה לו להתחיל בנטיעה אחרת, להעמידו על יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה. כל ההמשך מוכח ההתחלה הוא.

כל שנה אמנם מושתתת על חודש תשרי שהוא חודש שורשי, אשר כל עמלנו בו להעמיד שרשים איננים, מ"מ אין לנו להסתפק על ההשגרה גרידא, שכן מוטל עלינו להוציאה אל הפועל, ובהדגשה על חודש חשון שהוא החדש הראשון למציאות השנה בפועל.

אולי לכן נעדר חודש זה ממועד, כי כולו מוקדש להעמיד את תחילת ה'בפועל' של העולם על היסודות והשרשים להם זכינו בירח האיתנים. כל ההמשך מוכח זה הוא.

שיטת הרשב"ם שלרבי יוחנן אם הבן מכר ומת גם יורשיו אינם יורשים כיון שאביהם סילק עצמו מנכסים אלו, ולרבי"ם היורשים מקבלים את הנכסים, וכשמת הבן נפלו הנכסים ליורשים, וכשמת האב הבן יורש בקבר ואח"כ יורש אותם בנו.

הבאת ביכורים בקנין פירות - המוכר שדהו לפירות, לרבי יוחנן הלוקח מביא ביכורים וקורא מקרא ביכורים, דקנין פירות כקנין הגוף, ולריש לקיש מביא ואינו קורא, דקנין פירות לאו כקנין הגוף, לרשב"ם אינו קורא דכתיב "האדמה אשר נתת ל"י" ומ"מ מביא דכתיב "מארצך" והרי שיעבד לו וניקת הקרקע. ולתוס' תיקנו רבנן שיביא משום קנין פירות, אבל לא תיקנו שיקרא משום דמחזי כשיקרא.

צריכותא בביכורים וברושה - אע"פ שנחלקו לגבי ביכורים הוצרכו לחלוק לגבי אב שהקנה לבנו והבן מכר ומת, לרבי יוחנן קמ"ל דאף בזה לא אמרינן שהאב מוחל לבנו את הגוף לגמרי, ואם היה אומר רק בירושה הו"א שהטעם הוא משום שכיון שהנדון הוא כלפי עצמו האב מעדיף את עצמו אפי' כלפי בנו. ולריש לקיש קמ"ל שאף בזה שהנדון הוא כלפי האב עצמו, והו"א דנימא דהאב מעדיף את עצמו אפי' לגבי בנו, ואם היה אומר רק בירושה הו"א שהטעם משום שהאב מוחל לבנו, אבל בביכורים שזה לאחר לא, קמ"ל.

אחריו לפלוני

הלך יבואר מה הדין כשאדם נתן מתנה לאדם אחד, ואחריו לאדם אחר, ואחריו לאדם שלישי, האם קנין השלישי תלוי בקנין השני, והאם השני יכול למכור (במכירה רגילה, או במכירה שחלה רק לאחר מיתתו) ולבטל בכך את קנין השלישי, או לצאת בזה ידי חובת אתרוג (וזה תלוי אם יש לו רק קנין פירות או גם קנין הגוף).

מי מקבל את הנכסים אם מת הראשון - האומר נכסי לך ואחריו יירש פלוני ואחריו יירש פלוני, כשמת הראשון קנה השני, וכשמת השני קנה השלישי. ואם מת השני לפני הראשון, כשימות הראשון יקבלו יורשיו את הנכסים, שהרי לא זיכה לשלישי אלא מכח השני, ואע"פ שלא היה לראשון אלא פירות בחייו זכו יורשיו בגוף ופירות, כיון שמי שאמור לקבל אחריו מת. למ"ד קנין פירות כקנין הגוף נחא, דכיון דקנין פירות של הראשון אלים כקנין הגוף, והנותן סילק עצמו מגוף ופירות, קנו היורשים הכל, (אמנם המוכר שדהו לפירות לא קנה הלוקח את הגוף, כיון שלהדיא פירש שמשמיר לעצמו את הגוף), ולמ"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף צ"ל דאחריו שאני דכוונתו שכל ימי חייו הראשון יהיו לו גוף ופירות, ורק אחריו יקבל השני, ויכול הראשון למכור את הגוף וכדלהלן.

ובברייתא אחרת מבואר שבאופן הנ"ל יחזרו הנכסים ליורש הנותן, לרשב"ם הקושיא היא על רבי יוחנן דמבואר הכא דקנין פירות של הראשון לא אלים כקנין הגוף, ות"י הגמ' הוא דס"ל כרשב"ג דס"ל לגבי מכירת הראשון דקנין פירות כקנין הגוף והראשון יכול למכור, ודלא כרבי דס"ל קנין פירות לאו כקנין הגוף ואין הראשון יכול למכור. ולתוס' הקושיא היא על ריש לקיש, דאי אחריו שאני א"כ למה יחזרו ליורשי נותן, ומשני שכבר נחלקו רבי ורשב"ג אי אמרינן אחריו שאני.

מהיום ולאחר מיתה, ודין קנין פירות

הלך יבואר מה הדין בהקנאה או בגט שנכתב בהם הלשון 'מהיום ולאחר מיתה', כיצד אנו מפרשים את כוונתו מתי תחול ההקנאה או הגט, וכן יבואר האם תוקפו של קנין פירות הוא כקנין הגוף או לא.

קל"ו. בריא הכותב נכסיו לבניו ורוצה שהפירות ישארו ברשותו בחייו -

לרבי יהודה צריך לכתוב "מהיום ולאחר מיתה", שמשמע שמקנה גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, אבל אם לא כתב מהיום לא קנו, דאין מתנה לאחר מיתה.

ואף שהכותב גט 'מהיום ולאחר מיתה' הוי ספק גט, ואם מת חולצת ולא מתייבמת, ואם פשטה ידה וקיבלה קידושין מאחר צריכה גט משניהם, התם מספקא אי כוונתו לתנאי או לחזרה, משא"כ הכא שאפשר לפרש כוונתו לחלק בין הגוף לפירות, והכי משמע טפי.

ולרבי יוסי אף אם לא כתב מהיום קנו, מפני שזמנו של שטר מוכיח עליו, דאם אין כוונתו ל"מהיום" למה כתב זמן בשטר, והלכה כרבי יוסי ומ"מ בגט תיקן רב לכתוב בפירוש שיחול "מן יומא דנן", משום חומרא דעריות, דגט אין בו קנין. והגאונים כתבו שנוהגים גם בשטר ממוין לכתוב כך.

ומחלוקתם היא בשטר שכתוב "בדוכרן פתגמי דהוו באנפנא", שזה זכרון דברים ולא זכרון לקנין.

ואם עשה קנין סודר, וכתוב בשטר הקנין, לרב נחמן ורב הונא בריה דרבי יהושע א"צ לכתוב מהיום, ולרב פפי ב"אקנייה וקנינא מיניה" א"צ לכתוב מהיום, דהקנין יתירא הוא יפוי כח לקנות מהיום, וב"קנינא מיניה ואקנייה" דהשני הוא פירוש של הראשון, צריך לכתוב מהיום.

הרשב"ם מפרש שאחד כותב בראש השטר והשני בסוף השטר. והקשו התוס' שהרי אין למדין משיטה אחרונה.

אם קנין פירות כקנין הגוף -

מה יכול כל אחד מהם למכור - הכותב נכסיו לבניו, האב אינו יכול למכור את הגוף מפני שהם קנויים לבן, ולא חלה המכירה כשמכר בסתמא אלא עד שימות, וכשימות האב יטול הבן גוף ופירות, ואם מת הבן לפני האב יטלו יורשיו גוף ופירות. והבן אינו יכול למכור את הפירות שבחיי האב מפני שהם ברשות האב, וכשימות האב קנה הלוקח גוף ופירות, ורק שניהם יחד יכולים למכור לגמרי.

קל"ו: ואם הבן מכר בחיי האב ומת לפני האב, לרבי יוחנן לא קנה הלוקח ואף כשימות האב לא יקבל הלוקח את הנכסים, כיון שבפועל לא זכה בהם הבן, דקנין פירות שיש לאב כקנין הגוף וכי זבין לאו דידיה זבין, (ואמנם אם הבן לא מכר, ומת, היורשים יורשים מכווח, כיון שלא סילק עצמו מהנכסים), ולריש לקיש קנה הלוקח, דקנין פירות לאו כקנין הגוף, וכי זבין דידיה זבין.

וכתבו התוס' דלרבי יוחנן הא דתיקנו באושא שאשה שמכרה נכסי מילוג בחיי בעלה ומתה לא עשתה ולא כלום, איירי שכתב לה דין ודברים אין לי בפירות נכסייך, אבל אם לא סילק עצמו מהפירות בלאו הכי לא מועילה המכירה, ואם סילק עצמו מהגוף, אף אחר תקנת אושא מכרה קיים. אי נמי קנין פירות דבעל אינו אלא מדרבנן, ולא הוי כקנין הגוף.

 מלח אושר בכבוד תל"ח

אושר בכבוד

 חושבים עתיד כהלכה

 בעזרתם של מרגן ורבנן גדולי ישראל שלי"טא

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית:

 info@osher-b.org

להצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

בענייני ריבית - שאנו עוסקים בהם כדרכנו בפינה זו - נדון הפעם ביסוד גדר ריבית דאורייתא. ונפקותא רבתא לענין חזרת ריבית, שהרי קי"ל ריבית קצוצה יוצאה בדיינים ואבק ריבית אינה יוצאה בדיינים. אם כי איננו נוקטים במסגרת זו הלכה למעשה.

בריש איזהו נשך מבואר דריבית דרך הלואה הוי דאורייתא וריבית דרך מקח וממכר הוי דרבנן, וצ"ב מאי שנא. וברש"י פ' כדכתיב מרבה הונו בנשך, ולא מובן איך משמע דוקא דרך הלואה, ואמנם יש גירסא ברש"י מלוה הונו בנשך אך לא כתיב בקרא כמו שהעיר הרמב"א. עוד צ"ב מאי אולמא קרא דמלוה הונו מפרשת ריבית בתורה דמייירי להדיא בהלואה. ובריטב"א כתב דהא דבעי' דרך הלואה הוא דכיון דכתיב את כספך לא תתן לו בנשך משמע שלא אסרה תורה אלא כל שיש בו נשך ברור משעת נתינה וכדכתיב נמי לא תשימון עליו נשך, וצ"ב, וכשמוכר לו ביוקר מחמת המתנת מעות אמאי לא הוי ריבית ברור.

בדף סה: תנן מוכר לו את השדה ונתן לו מקצת דמים ואמר לו המוכר אימתי שתוציא הבא את שאר המעות וטול את שלך אסור. ומבוי' בגמ' דמייירי שמוכר לו את השדה מעכשיו, ואסור מוכר לאכול פירות שבינתיים שמוא יגמר המקח ונמצא שאכל פירות של הלוקח בשכר המתנת מעות, ואסור לוקח לאכול פירות שמוא לא ישלם המעות ויבטל המקח ונמצא שאכל פירות של מוכר בשכר מעותיו שהיו אצלו.

ובריטב"א שם כתב דאם אכלו זה או זה הוי ריבית קצוצה. וכן נקט ספר התרומות (מו ב ט) והביא שם כן גם בשם הרמב"ם, וכ"כ ב"י (ו"ד קעד) בשמו, והביא כן גם מהרשב"א בתשובה. הא קמין דלא מבעיא אם לוקח אכל פירות ויבטל המקח הוי ר"ק בשכר מעותיו דאגלאי שמעות אלו היו אצל מוכר כהלואה, אלא אפי' אם מוכר אכל פירות ונתקיים המקח ונמצא אוכל פירותיו של לוקח בשכר המתנת מעות המקח, הוי ר"ק אף שודאי אין חוב מעות אלו דרך הלואה אלא דרך מקח.

ובטעם הדבר נראה מוכרח דהא דבעלמא דרך מקח ל"ה ר"ק היינו משום דכללא דרבינא כל אגר נטר אסור, והיינו דלא אסרה תורה אלא כשהתוספת הינה תמורת ההמתנה, משא"כ במקח אף שנוטל יותר מפני ההמתנה אין תוספת זו תמורת ההמתנה אלא תמורת המקח מפני ההמתנה, ואמנם אסור חכמים מפני ההמתנה אטו תמורתה, אך מן התורה אינה אסורה.

אבל כאשר ברור שהתוספת הינה תמורת ההמתנה אסור מן התורה אף במקח. ובגוונא דמתני' דמוכר אוכל פירות מפני ההמתנה ברור שאין אכילתו תמורת השדה, שהרי מחיר השדה נקבע כפי שנקבע, וע"כ הפירות אינם אלא תמורת המקח, לכן הוי ריבית קצוצה, דקרינן ביה מש"כ הריטב"א ריש פיקין' שיש בו נשך ברור', היינו שברור שהוא תמורת ההמתנה ולא רק מחמתה.

וי"ל דזו כוונת רש"י מקרא דמרבה הונו בנשך, 'הונו' דייקא, היינו שהיא תוספת תמורת עצם המעות משא"כ במקח שאף אם מוסיף מחמת ההמתנה אין התוספת תמורתה אלא תמורת המקח, ואה"נ אם יוכח שהיא תמורת ההמתנה הוי ר"ק. וכ"ה להדיא במאירי (סה). דאף במקח אם מפרש שהתוספת היא שכר מעותיו הוי ר"ק.

אכן במבי"ט (א קטז), במחלוקתו עם המהריב"ל מבואר למענין דפשיט"ל למהריב"ל דגוה"כ היא דבמקח אין שייך איסור ריבית של תורה, ולמבי"ט שם פשיט"ל כדכתבנו בשם הראשונים, ועצ' אף יפרנס מהריב"ל את דברי הרמב"ם דשייכא ריבית קצוצה במקח. ואם כי אפשר ליישב דבאופנים שפ"י הרמב"ם להדיא דהוי ר"ק הוי באמת הלואה גמורה, ואכמ"ל, וגם המבי"ט לא הכיח מהרימב"ם, מ"מ בשאר הראשונים המובאים לעיל להדיא דאפי' במקח, וכאמור כן נקט התרומות גם בד' הרמב"ם, וכן נוקט הב"י בפשיטות בלא שהביא חולק.

לקבלת שטר זכרון דברים המהודר ללא חשש ריבית: info@osher-b.org

הצטרפות: 073-3678617 | office@osher-b.org

קל"ז: אם הראשון יכול למכור - האומר נכסי לך ואחריו לפלוני, ומכר הראשון, לרבי לא חלה המכירה אלא לגבי הפירות, אבל לגבי הגוף, השני מוציא מיד הלקוחות ולא ס"ל אחריו שאני, ולרשב"ג לכתחילה אין לו למוכרם שהרי הנותן גילה דעתו שרוצה שהראשון ישייר לשני, אבל בדיעבד חלה המכירה, והמשיא עצה לראשון למכור את הנכסים הרי זה רשע ערום דהרי הוא חוטא ולא לו, אבל הנותן לא נקרא רשע, אע"פ שלכתחילה אסור לעשות כן, שהרי נתן לו הנותן גוף ופירות.

רבי יוחנן מפרש שהמחלוקת היא אם קנין פירות קנין הגוף או לא, לרבי לאו קנין הגוף וממילא אינו יכול למכור, ולרשב"ג קנין הגוף ויכול למכור. ולרבי לקיש לכונ"ע לאו קנין הגוף, ולכן לרבי אין הראשון יכול למכור, ולרשב"ג אחריו שאני שהקנה לראשון גוף ופירות, ולכן יכול למכור, (וכן הלכה דקנין פירות לאו קנין הגוף, כריש לקיש, ובאחריו לפלוני יכול הראשון למכור, כרבי).

ואמנם אם הראשון נתן את הנכסים במתנת שכיב מרע, או במתנת בריא אם אמר מהיום ולאחר מיתה, דדינה כמתנת שכיב מרע, לא חלה המכירה אף לרשב"ג, כיון שאין מתנת שכיב מרע חלה אלא לאחר מיתה, דסתם אדם אין רוצה להוציא ממונו מכוחו עד שתיגמר מיתתו, ולאחר מיתה כבר קנה השני, דכוונת הנותן שמשעה שהתחיל הראשון לטרוף, שכבר אין לו צורך בנכסים, יקנה השני,

דאף שאביי אמר שמתנת שכיב מרע חלה עם גמר מיתה, חזר בו אביי והסכים עם רבא שהמתנה חלה לאחר גמר מיתה, וראה שאביי חזר בו דנתן שאם אמר זה גיטך אם מתי שאם אמות אז היא גט, או זה גיטך מחולי זה לאחר גמר חולי זה, או זה גיטך לאחר מיתה, לא אמר כלום דאין גט לאחר מיתה, ומבואר שכוונת המגורש שלא תצא מכוחו עד לאחר מיתה, (ולרבי יוסי הוי גט, דזמנו של שטר מוכיח עליו, וכמאן דאמר מהיום ולאחר מיתה, דחולצת ולא מתייבמת),

לרבי יוחנן הלכה כרשב"ג, ואף אם הראשון שחרר עבדים חל השחרור, ולא אמרינן שלא ניתנו לו למיעבד איסורא דהמשחרר עבדו עובר בעשה ד"לעולם בהם תעבדו", ויכול לעשותם תכריכים למת, ולא אמרינן שלא ניתנו לו לעשותם איסורי הנאה, דניחא ליה לאיניש שיהנו מממונו ולא ילך לאיבוד.

קל"ז: ואם אמר הנותן ואחריו לעצמי (אשה שנתנה דקל לרב ביבי בר אביי עד יום מותו, מפני שהיה בחצירו, והיה מקפיד עליה כשנכנסה, והקנהו רב ביבי לבנו דאף שבאחריו לפלוני אסור לכתחילה להקנות לאחר, הכא כיון שאחריה שיירה לעצמה התכוונה לעשות לו קורת רוח, שיוכל לתת למי שירצה), מודה רשב"ג שאין המקבל יכול להקנות לאחר דלא קנה אלא פירות בחייו.

אם הראשון יכול לצאת בזה ידי חובת אתרוג - הנותן אתרוג לחבירו עד מיתתו ואמר ואחריו לפלוני לגמרי, לרב נחמן בר רב חסדא, לרשב"ג יצא כיון שיכול למוכרו, ולרבי לא יצא דאין לו אלא קנין פירות, דאינו יכול למוכרו, ולא חשיב "לכם". ולרב נחמן בר יצחק הכא אף למ"ד קנין פירות לאו קנין הגוף, מ"מ יצא, שאם לא נתן לו כדי לצאת בו, למה נתנו לו, וחשיב "לכם" כיון שאין לשני חלק בו כל זמן שהוא אצל הראשון, ואין המחלוקת אלא אם הראשון יכול לאכול או למכור, דלרבי משלם דמיו לשני, ולרשב"ג אין לשני אלא מה ששייר ראשון, וקמ"ל שאף באתרוג שאין בו פירות, לא נתן לראשון אלא לצאת בו.

עוד מדיני "לכם" באתרוג -

אתרוג של תפוסת הבית שקנהו מכספי הירושה או

שירושהו מאביהם, ועדיין לא חלקו, אם יכול לאוכלו ואין האחים מקפידים יכול לצאת בו יד"ח אתרוג, והיינו כשיש אתרוג לכל אחד או שכבר יצאו יד"ח, או שיש הרבה אתרוגים בעיר, אבל אם אין, לא יצא, ד"לכם" היינו שכולו יהיה שלו, (דהא לא כתיב פרי עץ הדרכם, כמו שכתוב ראשית עריסותיכם. והא דלא כתיב ולקחת לך, היינו ללמד שכל אחד צריך לקחת).

הנותן אתרוג במתנה על מנת להחזיר אינו יוצא בו אא"כ החזירו, דמתנה על מנת להחזיר שמהי מתנה, והמתנה תלויה בהחזרה, ולא בעינן תנאי כפול אלא בגיטין וקידושין, אבל בממונות שאף אם לא פירש אזולני בתר אומדן דעתא, אי"צ תנאי כפול. רשב"ם. והתוס' הקשו דהוי תנאי ומעשה בדבר אחד, ומיהו י"ל דלרבא מהני תנאי ומעשה בדבר אחד, אי נמי ס"ל לרבא דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, וממילא לא חשיב תנאי ומעשה בדבר אחד, אי נמי רבא כרבנן ולא כר"מ.

ומנהגנו שכל הקהל מברך באתרוג אחד, וכל אחד מסכים לתת במתנה את חלקו לחבירו, על דעת שיחזיר. אמנם ביום טוב שני מתוך שיוצא בשאול יוצא בגזול.

המקדיש שור שניתן לו במתנה על מנת להחזיר, אם אמר לו על מנת שתחזירהו, הוי מוקדש ומוחזר, שהרי החזירו ולא חיסרו, ואיגלאי מילתא למפרע שחלה המתנה, אבל אם אמר על מנת שתחזירהו לי, כוונתו שיחזיר דבר הראוי לו.

אם המקבל חייב בשמירה - כתב הרשב"ם שהמקבל מתנה על מנת להחזיר אינו חייב אלא בפשיעה, ולא בגניבה ואבידה או באונס, דאינו שומר אלא מקבל מתנה.

מתנה בעל כרחו של המקבל

הנותן מתנה לחבירו והמקבל אינו חפץ בה, אם המקבל צווח מעיקרא שכשמסר לו את השטר צווח שאינו חפץ במתנה, לא קנה, דאין מזכין לאדם בעל כרחו (דחוב הוא לו, דכתיב "שונא מתנות יחיה), ואם שתק בתחילה בזמן קבלת השטר ואח"כ צווח קנה, דמעיקרא נתרצה, ואינו יכול להוציא מרשותו אלא במתנה או שיפקיר.

קל"ח. ואם זיכה לו את המתנה ע"י אחר, והמקבל שתק כשמסרו לאחרים את השטר או הקנו בקנין סודר, ולבסוף כשבאו למסור לו את השטר צווח, לת"ק קנה, דבתחילה הסכים ואח"כ חזר בו, ולרשב"ג לא קנה, דמה שלא צווח עד השתא, משום שלא באה לידו המתנה, והוי גנאי לצווח קודם. וכמו שמצינו שנחלקו בכותב נכסיו לאחר והוי לנותן עבדים, ואמר המקבל שאינו רוצה בהם דאף למ"ד שיכול לומר לעבד עשה עימי ואיני זנך, מ"מ לא ניחא ליה לעשות כך, שלת"ק קנה, ולכן אם השני כהן העבדים אוכלים בתרומה, ולרשב"ג אינם אוכלים בתרומה והלכה כרבנן, ובהכרח איירי בשתק מעיקרא, דאל"כ ודאי אינם אוכלים בתרומה.

מה דין החפץ כשהמקבל לא קונה - שיטת הרשב"ם דהלכה כריש לקיש שאם הנותן נתן והמקבל לא קנה, החפץ הפקר וכל המחזיק בו זכה, ואף לרשב"ג ס"ל שהחפץ של הנותן, דכך דעת הנותן, הלכה כרבנן ולא כרשב"ג (דבברייתא אין כלל שתמידי הלכה כרשב"ג, אמנם ראב"ו הלכה כמותו אף בברייתא). אבל התוס' סוברים שבצווח מעיקרא מודה ריש לקיש שהמתנה של הנותן, ורק בשתק ולבסוף צווח הוי הפקר.

כמה מדיני שכיב מרע

שכיב מרע שכתב מעותיו לכמה אנשים (ולא שייר כלום, דאם שייר צריך קנין), אין קדימה למי שכתוב קודם בשטר, ואם בא בעל חוב לפני שקיבלו את המעות (או שנתן להם קרקע, דבעל חוב גובה אע"פ שקיבלו את הקרקע) הוא גובה מכולם שכוונתו לתת לכולם יחד (וכגון שלא שתק ביניהם), וגובה מכל אחד לפי גודל המתנה שקיבל.

אבל אם אמר ואחריו לפלוני, מי שקודם בשטר זוכה לפני אלו שאחריו, ואם בא בעל חוב גובה מהמאוחר לפני המוקדם לו, אע"פ שהשכיב מרע אוהב את המאוחר, ונתן לו מתנה גדולה יותר.

מתי הכונה להוסיף ומתי הכונה למה שמקבל בלאו הכי - שכיב מרע שאמר לתת מאתים זוז לפלוני בכורו כראוי לו, ונותנים לו מאתים זוז מלבד חלק בכורתו, וכן האומר לתת מאתים זוז לאשתו כראוי לה, ונותנים לה מאתים זוז מלבד הכתובה, ואם אמר שיתנו לה אותם בכורתו או בכתובתה, או שאמר שיתנו ולא אמר שזה לירושה או לכתובה, ידם על העליונה, ויכולה ליטול או אותם או את הירושה או הכתובה אם הם יותר ממאתים.

קל"ח: והיינו משום שהוסיף לומר "כראוי לו" דכוונתו להוסיף על מה שמגיע להם כבר, וכר"ע דדריש לישנא יתירא, כדמצינו שהמוכר בית וכתב ללוקח שזה כולל עומקא ורומא, אין הבור והדות בכלל הבית דהם תשמיש בפני עצמם, (וממילא בעומקא ורומא הוסיף עומקא ורומא, בדסתמא לא קנה עומקא ורומא), וצריך המוכר לקנות דרך מהלוקח דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייך לעצמו דרך (ולחכמים א"צ), אך אם אמר לו חוץ מהבור הדות א"צ לקנות דרך מהלוקח, דכיון שגם בלי זה לא מכר בור ודות, כוונתו להוסיף על השויר את הדרך לבור ולדות (וגם לרבנן דורשים לישנא יתירא, אם יש מה לרבות, ונקט ר"ע לפי שהוא אמר דין זה).

וכן הדין לגבי בעל חוב, אם אמר שיתנו לו מאתים זוז כראוי לו, נוטל מאתים זוז מלבד החוב, ואם אמר שיתנום בחובו, יכול ליטול או אותם או את חובו.

אם כותבים שטר חוב על פי דברי השכיב מרע - שכיב מרע שאמר שפלוני חייב לו מנה, לר"מ העדים כותבים זאת שכן שמעו שהשכיב מרע אמר, אע"פ שלא ביררו שהדבר אמת שהוא חייב לו, ועל כן כשבא הירוש לגבות עליו להביא ראיה. ולחכמים אין העדים כותבים זאת אם לא ביררו שהדבר אמת, דחיישינן שבית דין יחשבו שהם ביררו את הדבר, וממילא יכול הירוש לגבות בלי ראיה שהרי כבר ביררו את הדבר, ומספיק לקיים את השטר.

אי חיישינן לבית דין טועים

בברייתא אחרת מובאת המחלוקת הנ"ל בצורה הפוכה, ואיתא התם שלר"מ אין כותבין משום דחיישינן לבית דין טועים, דמן הדין היה לכתוב שטר, אלא שחוששים שיהיה בית דין שיטעה לחשוב שכבר ביררו, ויסמכו על השטר.

הלכתא אין חוששים לבית דין טועים.

אין חולצים אא"כ מכירים שהוא היבם שלה, וכן אין **ממאנים** אא"כ מכירים, ואע"ג דלא חיישינן לבית דין טועים, הני מילי אחרי עדים כמו בצוואת שכיב מרע, שודאי יבדקו בית דין אם העדים הכירו או לא, אבל בית דין אינם בודקים אחרי בית דין אחר (דאין חליצה ומיאון אלא בפני שלשה), ויסברו שהבית דין הראשון בדקו ויתירוה, וכיון שאין חולצים ואין ממאנים אא"כ מכירים, לכן כותבים שטר חליצה ומיאון אע"פ שאין העדים מכירים אותם. וזו שיטת רבא, אבל לרב הונא חולצים וממאנים אע"פ שאין מכירים.

דין הפירות בכותב נכסיו מהיום ולאחר מיתה - הכותב נכסיו מהיום ולאחר מיתה, האב יכול לתלוש פירות ולתת למי שירצה דהמקבל קנה גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, ופירות שהניח תלושים חולקים בהם כל

הירורשים, ופירות מחוברים אע"פ שעומדים ליתלש הרי הם של הבן שקיבל את המתנה דכגופה של קרקע דמי, אמנם באחר שהבן מקבל המתנה מוכרן לאחר בחיי האב, מקבלים הירורשים את הפירות המחוברים, דדעתו של אדם קרובה אצל בנו ולא הקנה, ושמין את הפירות ללוקח ונותן דמיהן לירורשים. אי נמי דעת האב להקנות לבנו פירות מחוברים דדעתו קרובה אצל בנו, אבל הבן אין דעתו להקנות ללוקח אחר אלא גוף ולא פירות. וכן אם האב הקנה נכסיו לאחר מהיום ולאחר מיתה, לא זכה בפירות המחוברים, דדעתו של אדם קרובה אצל בנו יותר מאחר.

שימוש בנכסי הירושה

קל"ט. **לבוש ומזונות** - הגדולים אינם נוטלים מנכסי הירושה לצורך הלבוש המרובה משל הקטנים, והקטנים אינם נוטלים לצורך המזונות המרובה משל הגדולים, אלא חולקים בשוה, וכן הדין בהניח בנות גדולות וקטנות. אמנם גדול האחים שנושא ונותן בנכסים שהתלבש מהירושה מאי דעבד עבד דניחא לקטנים דלישתמעון מילי, אבל אין לעשות כך לכתחילה, ואם הוא בטל שאין להם ריוח בדבר צריך להחזיר.

להוצאות נישואין - אם נישאו הגדולים מהנכסים לצורכי החופה לאחר מיתת האב ישאו גם הקטנים, אבל אם האב השיא את הגדולים בחייו, אין הקטנים מקבלים מה שקיבלו הגדולים, וכן הדין בהניח בנות קטנות וגדולות.

הבנות ניוזנות כשיש בנים בנכסים מרובים, שכן תנאי הכתובה, אבל לא כשיש רק בנות, דבכה"ג ליכא תנאי כתובה.

בעל בנכסי אשתו

אי דינו כיוורש או כלוקח

הבעל אוכל פירות נכסי אשתו אף שהבעלות על גוף הנכסים הוא שלה (והיינו בנכסי מילוג, ואם שמו את הנכסים וכתבו ערכם בכתובתה, שזה נכסי צאן ברזל, הבעל חייב באחריותם והרי הם בבעלותו הגמורה). והגמרא מסתפקת האם זכות זו בנכסי נחשבת כאילו קנאם ממנה, או כאילו ירש אותם ממנה, וכדלהלן.

אם גובים חוב של האשה מהבעל - אבוא בר גניבא הסתפק בדין אשה שלוותה ואכלה ואח"כ נישאת, אם המלוה גובה מהבעל דדין הבעל כיוורש, או שדינו כלוקח ואינו גובה ממנו, דמלוה על פה גובה מיורשים ולא מלקוחות. וכתב הרשב"ם דלמסקנה כיוורש הוי, משום פסידא דמלוה.

ומהא דמבואר בברייתא (ואולי זו כוונת המשנה) לענין ירושה שאם הבנות הגדולות הכניסו מהירושה לבעל, יטלו הקטנות מהבעל, ליכא ראייה להלוואה, ד"ל דשאני פרנסה דאית ליה קלא והוי כמלוה בשטר דמוציאין מהלקוחות.

קל"ט: רב אשי אומר שרבנן עשו את הבעל לטובתו פעמים כיוורש ופעמים כלוקח, לגבי **מזונות האלמנה**, אדם שמת והניח אלמנה ובת, האלמנה ניוזנת מנכסיו שזה מתנאי הכתובה, אף אם נישאת הבת והכניסה הנכסים לבעלה, ואף אם מתה אח"כ, ואע"פ שאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, האלמנה ניוזנת מהנכסים, דשוויהו רבנן כיוורש משום פסידא דאלמנה והאלמנה ניוזנת מהיורשים, דכיון שתנאי מזונותיה קדם לנישואין, לא טוב להפסידה בידיה. ולעולם אלמנה ניוזנת עד שנישאת, או שתתבע כתובתה, או שירצו היורשים לתת לה כתובתה.

וכן לגבי **יובל הבעל** הוי כיוורש, ואין הנכסים שירש מאשתו חוזרים ביובל למשפחת אשתו, כדי שלא יפסיד

(ואף דקסבר שירושת הבעל דאורייתא, מ"מ קאמר דהניחוחו רבנן להיות כיוורש, ולא עשאוהו לוקח), (וכן חלק הבכורה שקיבל הבכור אינו חוזר ביובל דמתנה קרייה רחמנא),

אבל **אשה שמכרה נכסי מילוג בחיי בעלה הבעל** מוציא מיד הלקוחות, דלגבי זה שוויהו רבנן כלוקח והוא קנה לפנייהם, אבל אי הוי יורש הרי המוריש יכול למכור, דאינהו אפסדו אנפשייהו, דלא היה ללקוחות לקנות מאשה שיושבת תחת בעלה הראוי לירושה, וכיון שהערימו להוציא מידו יפסידו. וכתבו התוס' כמה מקרים שאין אומרים דבעל הוי יורש אע"פ שאפסדו אנפשייהו, (היכא דסברו שיעשו פשרה לא חשיב אפסדו אנפשייהו, מתנה לא חשיב פסידא, דבר שאינו חוזר בדין אלא משום ועשית הישר והטוב לא חשיב כ"כ פסידא), והקשו התוס' דמבואר בב"ק פ"ט שמכח תקנת אושא אשה שחבלה באחרים אינה חייבת למכור נכסי מילוג כדי לשלם, דהבעל יוציא מיד הלקוחות, והרי שם יש פסידא לאחרים, ותי' דאין הכי נמי אך הגמ' דחתה מטעם אחר, ובשם רשב"א תי' דתקנת אושא הכללית היא כשאין פסידא, ולא חילקו חכמים בתקנתם והבעל מוציא אף כשיש פסידא.

מי שמת

מתי הבנות ניוזנות מהירושה

מתנאי הכתובה שאם ימות הבעל וישאיר בנות קטנות מאותה אשה, הבנות ניוזנות מנכסיו עד שישאו או שיבגרו, אף אם יש בנים שירשים את הנכסים. ולהלן יבואר מתי הבנות ניוזנות מנכסי אביהם שמת.

נכסים מרובים - אם יש בנים ובנות, והנכסים מרובים, הבנים יירשו, והבנות יזונו (לרשב"ם הבנות מקבלות מזונות ופרנסת נישואין, ולתוס' מזונות היינו מאכל ומשתה), עד בגרות או אירוסין, ונכסים מרובים לחכמים היינו בכדי שיזונו הבנים והבנות עד שיבגרו, ולר"ג בר רבי בכדי שיזונו הבנים והבנות י"ב חודש.

ואם הנכסים מועטים לת"ק הבנות יזונו והבנים יחזרו על הפתחים, והיינו שיקחו הבנים את מה שנשאר ממה שלקחו הבנות למזונות, ואח"כ אם הוציאו הכל ישאלו על הפתחים, ולאדמון הבנים והבנות ניוזנים יחד, דאין להם להפסיד בשביל שהם זכרים (ועוסקים בתורה לאביי, ולרבא אין חילוק בין יורש שעוסק בתורה לשאר יורשים לענין דינא, אבל מצוה לזון את הבנים העוסקים בתורה, ק"ו מהבנות. תוס'. אלא כוונת אדמון שאין לבנים להפסיד מפני שהם ראויים לירש בנכסים מרובים אפי' מאה מנה, ואין הבת נוטלת אלא מזונות), והסכים ר"ג עם אדמון, לרשב"ם הלכה כאדמון, והר"ח והב"ה ג' והר"ף פסקו כחכמים, ולר"ת אדמון לא חולק על חכמים.

ק"מ. **אם היו הנכסים מרובים ונתמעטו** שהוקירו המזונות או נתקלקלו הנכסים, ואין מספיק למזון הבנים והבנות עד שיבגרו, אין לבנות אלא מה שקיבלו מתחילה, **ואם היו הנכסים מועטים ונתברו**, יטלו הבנים את המותר ממה שנטלו הבנות למזונות, וכמו שמצינו שאם היתומים קדמו ומכרו את הנכסים המועטים חלה המכירה, דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, ומוכח שיש להם תפיסת יד בנכסים.

יתומים שקדמו ומכרו - לשיטת הרשב"ם אם עמדו הבנות בדין לגבות, ואח"כ מכרו הבנים, לא חלה המכירה, אבל התוס' כתבו שאפי' כבר תפסו הבנות או שהגבו להם בית דין חלה המכירה, והחילוק בין נכסים מרובים למועטים, שבמרוכים יכולים למכור לצורך גדול, אבל במועטים אין יכולים למכור כלל לכתחילה, וחילוק נוסף שבמרוכים יזונו הבנות עם הבנים, ובמועטים לא יזונו כלל. עוד כתבו התוס' דלגבי כתובת בנין

דיכרין שיש ב' נשים וכתובת אחת מרובה משל שניה, איתא שבמורבים ונתמעטו או במורבים ונתמעטו כבר זכו בהם יורשים, ולרש"י הכונה שבמורבים ונתמעטו זכו יורשי הכתובה הגדולה, ובמועטים ונתרבו זכו יורשי הכתובה הקטנה, וקשה אמאי הכא לעולם זכו הבנים, וצ"ל דשאני הכא שהבנים יורשים מדאורייתא, ועוד דהכא הרי לא פקע כוחם בנכסים לעולם, שהרי יכולים למכור, ולר"י נראה שאף במועטים ונתרבו זכו יורשי הכתובה הגדולה.

כמה ספיקות בדין נכסים מרובים-

האם מחשבים את הנכסים לבנים ולבנות אחרי קיזוז מזונות האלמנה, או לא אלא הבנות יזונו, והאלמנה ממועטת מהבנים, ולפירוש שני ברשב"ם יזונו הבנים והבנות והאלמנה יחד, כיון שאינה מקבלת מזונות אחרי שנישאת.

ואם תמצא לומר שאינה ממועטת יש להסתפק אם המתחייב לזון את בת אשתו שאם מת מוטל על היורשים לזונה, אם מזונותיה ממועטים בנכסים ויזונו היא והבנות, והבנים יחזרו על הפתחים, או לא כיון שאינה מקבלת מזונות אם מתה והוי כמרובים ונתמעטו.

ואם תמצא לומר שאינה ממועטת, יש להסתפק אם מחשבים את הנכסים אחרי קיזוז חובות האב והבנות יזונו והבנים יחזרו על הפתחים, או לא כיון שמחסרי גוביינא ויזונו הבנים והבנות עד טריפת החוב, ואח"כ יזונו הבנות רק אם נשאר.

וכתבו התוס' שאם יש רק אלמנה ובנים או רק אלמנה ובנות, אין האלמנה עושה דין נכסים מועטים, כיון שאין לה דין ירושה כלל, משא"כ בנות שירושות כשאין בנים, והספק הוא כשיש בנים בנות ואלמנה, שהבנות כבר ממועטות בנכסים, אם בזה גם האלמנה ממועטת.

ק"מ: וי"א שהספק הוא לאידך גיסא, בעל חוב, בת אשתו, אלמנתו.

הגמ' פושטת שאלמנה קודמת לבנות, כשתובעות מזונות מתנאי כתובה, וכתבו התוס' דהיינו כשיש גם בנים, אבל כשהבת יורשת אינה נדחית מפני האלמנה.

דיני זכר ונקיבה טומטום

שיטת רשב"ג- בהמה שאמר לפני לידת הבכור שאם תלד זכר יהיה עולה ואם תלד נקיבה יהיה שלמים, וילדה טומטום ואנדרוגינוס, טומטום היינו אטום, ואינו ניכר בו לא זכרות ולא נקבות, לרשב"ג אין חלה עליהם קדושה כלל, דס"ל דאינו ספק ספק נקיבה, אלא אלא בריה בפני עצמה, ולא חלה עליו לא קדושת עולה ולא קדושת שלמים, וגם לא קדושת בכור, דלא קרינן ביה "הזכר תקדיש". ואם ילדה שני זכרים, אחד יקרב עולה והשני ימכר לחייבי עולה ודמיו חולין, ואם ילדה שני נקיבות, אחד יקרב שלמים והשני ימכר לחייבי שלמים ודמיה חולין. וכתבו התוס' שלרב חסדא טומטום הוי ספק לכולי עלמא, וטעמא דרשב"ג הוא דקדושת פיו לא חלה אלא על זכר או נקיבה הידועים.

מת שהניח בנים ובנות וטומטום לאביי אינו נוטל לא עם הבנים ולא עם הבנות דס"ל שאינו לא זכר ולא נקיבה. רשב"ם. וכתבו התוס' שאפי' לרבנן דרשב"ג הכא אינו יורש, דאין דעתו של אדם קרובה להקנות אלא לזכר ודאי או נקיבה ודאית (משא"כ בהקרבה דטומטום ראוי להקרבה), ולרבא לתנא דמתני' נוטל עם הנקיבות אם הנכסים מרובים דספק הוא ונוטל עם הנקיבות ממה נפשך, ואם הנכסים מועטים אינו נוטל כלל כמו הבנים, ואמנם לרשב"ג (הנ"ל) אינו נוטל כלל אף בנכסים מרובים.

קמ"א. האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה, או שאמר שאם תלד נקיבה תיטול מאתים, והוא שכיב מרע, או בריא המזכה ע"י אחר, יטול הולד כפי שאמר, ואם אמר שאם תלד זכר יטול מנה ואם תלד נקיבה תיטול מאתים, וילדה זכר או נקיבה, יטול הזכר מנה

והנקיבה מאתים אבל אם ילדה תאומים זכר ונקיבה לא יטלו כלום, ואם ילדה טומטום אינו נוטל כלל דבריה בפני עצמה הוא, (ולרבא היינו כרשב"ג) אא"כ אמר כל מה שתלד אשתי יטול, ואם אין שם יורשים אחרים הוא יורש הכל אע"פ שהוא בריה בפני עצמה, דלא נפיק מכלל בן אין לו עיין עליו, אי נמי יליף מדכתיב "הקרוב אליו ממשפחתו וירש".

אם עדיף בן או בת- מבואר מהנ"ל שבת עדיפה מבן, ואף שכל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מתמלא עליו עברה מפני שמעביר נחלה ממטה למטה, הני מילי לענין ירושה, אבל לענין הרווחה בת עדיפה שאינה יכולה לחזר אחר מזונותיה זכור. ולשמואל בלידה הראשונה עדיף בת, שהיא סימן לבנים, י"מ משום שמגדלת את אחיה, וי"מ משום שעיי"ז לא תשלוט עין הרע. וי"א דמתני' כר"י דס"ל שמצוה לזון את הבנים משום "ומבשרך אל תתעלם" אבל אינו חיוב, וק"ו לבנות שלא יתבזו, ולר"מ מצוה לזון את הבנות, וק"ו לבנים דעסקי בתורה. וממה שאמר ר"י דהא דכתיב "וד' בייך את אברהם בכל" היינו בבת, (ולא השיאה ליצחק משום שהיתה קטנה, או שהיתה מהגר. תוס'). אין ראייה שבת עדיפה מבן, ולר"מ "בכל" היינו שלא היתה לו בת, ורב חסדא אמר שבשבילו בת עדיפה מבן, י"מ דכוונתו ללידה הראשונה, והרשב"ם מפרש דאיירי בכל הלידות, והטעם משום שלא נתקיימו לו בנים, והתוס' ביארו משום שהיו חתניו גדולי הדור.

ואם אמר שאם תלד זכר תחילה מאתים ונקיבה שאחריו לא תטול כלום, ואם תלד נקיבה תחילה תיטול מנה וזכר שאחריה יטול מנה, וילדה זכר ונקיבה ואין ידוע מי נולד תחילה, הזכר נוטל מנה ממה נפשך אפי' נולד אחרון, ובמנה השני חולקין מספק שהרי מי שנולד תחילה צריך ליתלו. וכתבו התוס' שלרבנן בחיי האב שאין מוחזק יחלוקו, ואחר מיתת האב הכל בחזקת הזכר.

קמ"א: **ואם אמר שיתן למי שיבשרו** מה ילדה אשתו, אם יאמר שילדה זכר יטול מנה, או שאמר שאם יאמר שילדה נקיבה יטול מנה, נוטל כפי שאמר אם ילדה כמו שאמר, אבל אם ילדה תאומים אינו נוטל כלום, דלא אסיק אדעתיה שתלד תאומים, ואם אמר שאם יאמר שילדה זכר ונקיבה יטול מנה, וילדה זכר ונקיבה, אין לו אלא מנה, ואם אמר שילדה נפל לא יטול כלום, דסתם זכר ונקיבה היינו בני קיימא.

הקנאה לעובר

מלבד המחלוקת הידועה אם אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם, יש מחלוקת אם אפשר לזכות לעובר לפני שנולד, או שרק אם אמר שיקנה כשיולד קנה, או שבכל אופן לא קנה. וכן יש מחלוקת האם עובר שמת אביו נחשב כבר יורש או לא.

לרב הונא המזכה לעובר ע"י אחר לא קנה, אף אם אמר שיקנה אחרי שיוולד. וכתבו התוס' דאיירי בשכיב מרע, ואע"ג דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים, לא קנה כמו שבבריאי אינו קונה ע"י קנין, (ואמנם שכיב מרע שאמר הלוואתי לפלוני קנה אע"פ שבבריאי לא קנה אף ע"י קנין).

והא דתנן במתני' **אם תלד אשתי יטול וכו'**, איני יודע מי שנאה לא מצינו לא יחיד ולא רבים, **דאף לר"מ** דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ומצינו ביבמות צ"ג שרב הונא עצמו סובר כר"מ, לא שמענו שאפשר להקנות כשהקונה אינו בעולם. **ואף לרבי יוסי** שעובר יורש, (ואם אביו כהן פוסל את העבדים לאכול בתרומה דעובר במעי זרה זר הוא, ואינו יליד כהן עד שיצא ממעי אימו, ומזה שמעינן שלרבי יוסי יש לעובר חלק בעבדים, ואינו מאכיל את אימו בתרומה כיון שהוא זר.

ורש"י ביבמות מפרש שהוא פוסל את אמו שהיא בת כהן אם אביו ישראל, ואינו מאכיל אם אביו כהן ואמו בת ישראל, דעובר במעי זרה זר הוא), מ"מ דווקא בירושה שהיא באה מאיליה קונה דיש לזה כח לתפוס, ולא להקנות במתנה.

ואף לרבי יוחנן בן ברוקה שאפשר להעביר את הירושה מבן לבן אחר, מ"מ לא מצינו שאפשר להעביר לעובר, דמנין לנו לומר שהוא סובר כרבי יוסי. ואין להעמיד את המשנה באומר המבשרני (וכנ"ל), או בשילדה כבר, דמלשון מתני' מוכח דלא איירי בהכי.

קמ"ב. שיטת רב נחמן שהמזכה לעובר לא קנה, ואם אמר שיקנה אחרי שיוולד קנה, דעובר נחשב בעולם, אבל המוכר פירות דקל יכול לחזור בו אף משבאו לעולם. וכתבו התוס' (קמ"א: ד"ה איתיביה בת' השני) שהמקנה לעובר שהוא בנו קנה לרב נחמן, וכן פסק הר"ח והרשב"ם ובה"ג.

שיטת רב ששת שהמזכה לעובר קנה, אפי' אם לא אמר שיקנה לכשיוולד.

רב ששת מוכיח שעובר קנה מהמבואר בברייתא שגר שמת ואחרי שבזזו ישראל נכסיו שמעו שיש לו בן או עובר, חייבים להחזיר להם, ואם החזירו ואח"כ שמעו שהבן מת או שאשתו הפילה, צריך לזכות מחדש בנכסים. והוכיח רב ששת ממה שצריך לזכות מחדש כשהפילה, שהמזכה לעובר קנה.

ואב"י דוחה דשאני ירושה שהיא באה מאיליה. **ורבא דוחה** שהטעם שצריך להחזיק מחדש, משום שמתחילה החזיקו בצורה רפויה ולא נתכוונו להחזיק לגמרי כיון שיש להם ספק, ונפקא מיניה שהחזיקו אחרי ששמעו שהעובר מת, והתברר שלא מת, שלרבא נתכוונו לחזקה גמורה אע"פ שאח"כ התברר שאז עדיין לא מת, ולאב"י א"א להחזיק קודם מיתת העובר, דעובר קונה בירושה הבאה מאיליה.

והא דתנן שתינוק בן יום אחד נוחל ומנחיל, ומשמע שלפני הלידה אינו נוחל ומנחיל, רב ששת מבאר שבן יום אחד נוחל בנכסי אמו, ואם מת מנחיל נכסים אלו לאחיו מן האב, שהרי אינם יכולים לירש מאמו של אחיהם, אבל עובר לא, דאם מת הוא ואמו, הוא מת לפניו דאידי דזוטרא חיותיה עיילא ליה טיפתא דמלאך המות ומחתכא ליה לסימנים. תוס'. ואף שראינו שפירכס אחרי אמו, הוי כפרכוס זנב הלטאה, אבל אם האם מתה תחילה עובר יורש ומנחיל לאחים מן האב. וכתבו התוס' שאם האם מתה ע"י אדם, או אם כבר נעקר הולד לצאת, יכול למות אחרי אמו, ובאופן זה נוחל נכסי אמו, ומנחיל לאחיו מן האב. עוד כתבו התוס' דהא דתנן התם ברישא שתינוק בן יום אחד מאכיל בתרומה ופוסל מן התרומה, דמשמע שעובר אינו פוסל, אין משם ראייה שאין לעובר קנין, דאיירי שיש עוד אחים שהעבדים אוכלים מחמתם, ואין העובר פוסל דסומכים על הרוב שהוא או נקיבה או נפל, אבל עובר שאין לו אחים אף לרבנן פוסל את העבדים, כיון שאפי' נקיבה יורשת, ופוסלם מתרומה עד שיוולד דעובר אינו מאכיל. אבל לשמואל (ביבמות ס"ז) לרבנן אין עובר יורש, וממילא אינו פוסל את העבדים דאוכלים מחמת שאר היורשים.

קמ"ב: **ובאופן אחר** יש לבאר דין תינוק הנ"ל, שתינוק בן יום אחד **ממעט מחלק הבכורה**, ואם מת אח"כ מתחלקים כל האחים והבכור בנכסיו בשוה, אבל עובר אינו ממועט חלק בכורה ואינו נוטל מהירושה אלא מחלק הפשוט של כל האחים והבכור, והבכור נוטל חלק בכורה כפי מספר הבנים שהיו בשעת מיתת האב, דכתיב "וילדו לו". וכתבו התוס' שיוצא דופן ממועט חלק בכורה.

בכור שנולד לאחר מיתת אביו כגון שנולדו תאומים, או ששתי נשים ילדו, אינו נוטל פי שניים, דכתיב "יכיר", אבל בנוול בחייו אפי' לא ראהו אביו נוטל פי שניים, דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו.

שיטת רבי יוחנן שהמזכה לעובר לא קנה, אבל המזכה לעובר שהוא בנו קנה, דדעתו של אדם קרובה אצל בנו וגמר ומקני בכל ליבו, ו**שמואל** אמר בפני עשרה פרוסומי מילתא שהמזכה לעובר קנה, ו**הלכתא** שהמזכה לעובר לא קנה אא"כ הוא בנו, וכרבי יוחנן. וכתבו התוס' בשם ריב"ם שבירושה הבאה מאליה יכול להיות שהלכה כרבי יוסי שהעובר קונה, כיון שמסתבר טעמיה.

הקנאה שחלקה לא חלה

קני כחמור - האומר לאשתו שנכסיו יהיו לבנים שיהיו לו ממנה ועדיין לא היתה מעוברת, הם ודאי לא קונים אף דדעתו של אדם קרובה אצל בנו, ואם אמר לבן אחר שיקנה ג"כ חלק כמוהם, י"א שהוא מקבל חלק נוסף מלבד הירושה, שאם היו ד' בנים נוטל רבע מהנכסים, ובשאר חולק עמהם בשות, וי"א שאינו מקבל חלק נוסף מלבד הירושה כיון שתלה את המתנה שלו במתנה שלהם, דאילו אמר ליה קני כחמור מי קני, (ונחלקו אם הלכה שיש לו חלק כמו הקשישים ולא כהדרדקי, או שכיון שהדבר תלוי בטעם אין לו חלק).

קמ"ג. קני את וחמור -

לרב נחמן האומר קני את וחמור קנה מחצה דלא תלאן זה בזה. והכי קיימא לן. ולרב המנונא לא קנה כלום דלא גמר בדעתו להקנות לזה בלא זה, ולרב ששת קנה הכל דאדם יודע שאין חמור קונה, וכוונתו להקנות הכל למי שיכול לקנות.

רב ששת מוכיח כדבריו ממה שהתורם קישות, שאין לתרום מן הרעה על היפה, ואין מר בקישות אלא חלקה הפנימי, ולכן לרבי יוסי יוסיף כביצה מקישות אחרת על החלק החיצוני כדי שלא יתרום מהרעה, ומבואר שאף שהתרומה לא חלה על החלק הרע, היא חלה על החלק היפה, וה"ה בקני את וחמור.

והגמ' דוחה ששם מדאורייתא חלה תרומה מהרע על היפה ואינו אלא איסור, דכתיב "ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו". וכתבו התוס' דלא איירי בקישות שהיא מרה בפנים כשאר הקישואין, דא"כ המר יהיה תרומה על המר, אלא איירי שדווקא אותה שתרם נמצאת מרה, דלרבי יוסי אפילו שהפנימי מר אין החיצון מר כ"כ שאין עליו תורת אוכל, ולרבנן הוי תרומה וצריך לחזור ולתרום כנגד הכל.

המקדש חמש נשים שביניהם ב' אחיות, ע"י כלכלה של תאנים שלהם בשנה השביעית דהוי הפקר, אבל בשאר השנים לא, דהמקדש בגזל אינה מקודשת ואפי' בגזל ידידה, וקיבלה אחת ע"י כולם דאשה נעשית שליח לחברתה אפי' במקום שנעשית לה צרה, תלוי דין זה בדין קני את וחמור, ואם אמר הראויה מכס לביאה תתקדש לי הנכריות מקודשות והאחיות אינן מקודשות דהוי קידושין שאין מסורים לביאה.

פירוש כוונת נותן נכסיו

האומר לאשתו שנכסיו לה ולבניה, לרב יוסף היא מקבלת מחצה, כמו שאמר רבי על הפסוק "והיתה לאהרן ולבניו" שהלחם הפנים התחלק מחצה לאהרן הכהן הגדול ומחצה לבניו, ונוטל אחת משתי חלות של עצרת, וד' או ה' מלחם הפנים, ולרבי לעולם נוטל ה' (ומפרש התם אמאי אינו נוטל ו'), ואביי דוחה דשם בלאו קרא היה אהרן בר חלוקה וממילא כוונת הכתוב שיקבל מחצה, משא"כ הכא שבלי שהיה נותן לה לא היתה מקבלת כלום, והגמ' מביאה ששמואל ורבי יוחנן נתנו לאשה חצי, ועוד היה מעשה שהמלך הטיל מס על העשירים והשרים ואמר רבי שכל צד ישלם חצי,

והגמ' דוחה ששם היו השרים מסייעים לעשירים קצת, וכיון שעכשיו המלך כתב גם את השרים כוונתו להוסיף שישלמו חצי.

קמ"ג: האומר הרי עלי מנחה מאה עשרון להביא בשני כלים לכתחילה מביא שישים בכלי אחד וארבעים בכלי אחד, ואף לרב יוסף שכוונתו לחצי חצי, שאני הכא דכוונתו לקרבן גדול בכלי אחד, ואמר בשני כלים כיון שא"א להביא בכלי אחד יותר משישים, שכן הציבור מביאים ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת, ס"א בכלי אחד, ודוי ליחיד שיהיה פחות מהציבור באחד, ורבי שמעון אמר טעם אחר, מפני שיותר משישים אינם נבלים יפה בכלי אחד, ובדיעבד אם הביא חמישים בכל כלי יצא.

והלכה כרב יוסף בשדה בקונה שדה הסמוכה לשדה אביו, ומת אביו, ענין שיכול המקנה לחזור בו בעסוקים באותו ענין, ומחצה כנ"ל, שהאשה יורשת מחצה ושאר היורשים מחצה, אבל בשאר המחלוקות רבה ורב יוסף הלכה כרבה.

השולח חתיכות בגד לבני ביתו ולא פירש למי, נותנים לבנים מה שראוי להם ולבנות מה שראוי להן, ואם יש כלה נותנים לה ולא לבנות, אבל אם הבנות לא נשואות שהם מוטלות עליו נותנים לבנות ולא לכלה.

האומר נכסי לבניי ויש לו בן ובת, אין ראייה ממה שאמר לבני שהכונה גם לבתו, דהא כתיב "ובני דן חושים" ואם תאמר שהכונה שהיו מרובים כחושים של קנה שגדלים הרבה ביחד (ואע"פ שכשירד למצרים לא היו מרובים, כוונתו ע"ש העתיד. תוס'), הרי כתיב "ובני פלוא אליאב", וכתיב "ובני איתן עזריה", ומה שהוצרך לתת נכסיו לבנו, היינו לבטל דייתיקו או מתנה. תוס'.

ואם יש לו בן ובן הבן, לרב חביבא דרך לקרוא לנכד בן, ולמר בר רב אשי איך לדרך לקרוא לו בן, וכן מבואר ממה שהמודר הנאה מבנים מותר בבני בנים. ולענין פריה ורביה בני בנים חשיבי כבנים.

למי שייך השבח שהשביחו היורשים את הירושה -

אם הבנים הגדולים השביחו את הירושה לפני חלוקתה, אם השביחו ע"י הירושה עצמה ששכרו פועלים מנכסי אביהם ולא הוציאו משלהם כלום, השבח מתחלק לכל היורשים, והטעם משום שהגדולים מחלו לקטנים, שאם היו אומרים לקטנים מה הם עושים היו אוהבי הקטנים שוכרים אחרים שיעשו זאת עבורם, אא"כ התנו לפני שהשביחו שהם יקבלו את מה שישביחו, ואם השביחו את הירושה מכספם אף בלא התנו השבח לעצמם, ובאודייני כיון שגם הקטנים יכולים לעשות זאת, השכר מתחלק לכל היורשים, לרשב"ם אודייני היינו בור וכיסויו, ולתוס' הוא כלי גבוה ששומרים עומדים עליו ואפשר לישן עליו. ורב ספרא השביח את נכסי הירושה בלא תנאי, ואמר רבא דכיון שהוא גברא רבה ודאי לא טרח לאחרים והוי כאילו התנה.

קמ"ד. ואם האשה השביחה את הירושה, והיינו אשה יורשת כגון שנשא את בת אחיו, ומת הוא ואחיו, ואח"כ מת אביו, ואשתו ובניו יורשים את הסבא, (ורבי"ם מפרש שמת הבעל והיא שהיא בת אחיו יורשת אותו מכח אביה יחד עם שאר האחים), או בבת בין הבנות, או בבת הבן בין הבנים, או שאמר הבעל שאשתו טיטול כאחד מן הבנים, דינה כמו אם אחד האחים השביח שבסתמא השבח לכל היורשים, ואין אומרים שכיון שאין דרכה לטרוח הוי כאילו פירשה, ואם פירשה השבח לעצמה, ואין אומרים שכוונתה לטובת היתומים וחזרה בה ממה

שהתנתה. ואלמנה שצריכה לגבות כתובה, ואמרה בבית דין שהיא משיבחה את הנכסים עבור עצמה, השבח לעצמה, (וכתב הרשב"ם שאם היא נוטלת מזונות הא תנן דמעשי ידיה שלהן, ובתוס' כתבו שאם לא לקחה כלום מכתובתה אלא נכסי מילוג שלה או מה שירשה או מה שנתן לה בעלה כאחד מן הבנים, לא הפסידה מזונות. עוד נחלקו דלרשב"ם אם נתעצלו בית דין להשביעה על כתובתה השבח לעצמה, והתוס' כתבו שהשבח בחזקת היורשים עד שישביעה בבית דין), אבל בסתמא השבח ליורשים, ואינה גובה כתובה אלא ממה שהניח בעלה, אפי' אינו אלא רביע כתובתה.

בן שהשיאו אביו אשה בבית אם הוא הבן הגדול שהוא חביב עליו יותר מאחרים ונישא ראשון ואשתו בתולה וזו אשתו הראשונה, קנה הבן את הבית, ודין זה הוא הלכתא בלא טעמא וקצת טעם יש דכיון שפינה את הבית סמכה דעתיה דבן, וסברא הוא שנתנו לו. תוס'. וזה תקנת חכמים לכבוד החתן, דגנאי הוא לשאת אשה בלי מקום לדור בו, ואיירי שיש לאב בית אחר לדור בו, ואם ייחד האב בית וכלי בית, והיו מונחים בבית זה כלים של האבא, לא קנה הבן את הבית, י"א שאפי' הניח בבית שובך לא קנה הבן, וי"א אפי' כלי של דגים מטוגנים, ומר זוטרא תלה בבית סנדל, ורב אשי תלה כוס שמן. ואם ייחד לו בית ועליה קנה את הבית ולא את העליה, והגמ' מסתפקת מה הדין אם ייחד לו בית ואכסדרא, או שני בתים זה לפנים מזה דאף אם תמצא לומר שאכסדרא משועבד לבית י"ל ששני בתים לא קנה, רשב"ם, ולתוס' בית משתעבד יותר כיון שיש בו תשמיש, משא"כ אכסדרא, תיקו.

הכותב כל נכסיו לאשתו, לא התכוון אלא לעשותה אפוטרופוס כדי שיכבדה הבנים, דלא מסתבר שיעקור נחלת הבנים לגמרי.

מנה לי ביךך תנהו לפלוני במעמד שלשתן קנה, וטעם התקנה כדי שלא יצטרכו לטרוח לקנות. וכתבו התוס' שאם מחל אינו מחול.

דין אחים השותפים בירושה

קמ"ד: אם נפל אחד היורשים לעבודת המלך, אם זה מחמת האחים שמנהג המלך להעמיד אחד מכל בית, הרווח מתחלק לכולם, ואף אם חרף יותר אין אומרים שנטלוהו מחמת חריפותו, ואם נטלוהו מחמת עצמו והיינו מחמת חשיבותו או חריפותו הרווח שלו.

ואם אחד האחים נטל ממונן והלך ללמוד תורה או אומנות, יכולים האחים לומר לו שאין לו מזונות אלא כשהוא עמהם, וימעטו לו כפי שנתמעטה ברכת הבית, וכרב הונא שברכת הבית היא לפי מספר הדרים בו, י"מ משום נר לאחד נר למאה, וי"מ משום שמזלאל דבי תרי עדיף. והקשו התוס' איך שייך לדעת כמה נתמעט בגללו, ולר"ת יבדקו לפי השנה הקודמת, והקשה ר"י שאין כל השנים שווים במזל אחד.

ואם חלה בפשיעה רפואתו משל עצמו, ואם באונס משל האחים, וכרבי חנינא דהכל בידי שמים חוץ מציניים פחים, י"מ צינה וקור, וי"מ חום וקור, שאלו ביד האדם להשמר מהם, וכתבו התוס' דהא דתניא "והסר ד' ממך כל חוליו" היינו שיתן לך דעת להשמר מן הצינה. שאם האדם רוצה לאבד עצמו יכול אף באש או בנהר. והא דתניא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים היינו במדות האדם אם יהיה גבור וכו', אבל הכא איירי במאורעות שבאות על האדם. תוס'. ועי' בתוס' שמחלקים בין רפואה שיש לה קיצבה לרפואה שאין לה קיצבה.

חזרת שושבינות כשמת האב -

דרך השושבינות שהשמש בחופת חבריו אוכל עמו ונותן לו

מתנה, והוא מחזיר לו כשהוא נושא אשה.

אם האב שלח שושבינות ומת, אין המקבל חייב להחזיר, דיכול לומר תנו לי שושביני ואשמח עמו, דאין העיכוב תלוי בו.

ואם שמח עמו בשבעת ימי המשחה ומת לפני שהספיק לתת את השושבינות, חייב להחזיר לו כיון ששמח עמו, והרי היא של כל האחים, שהרי היא נגבית בבית דין כדן מלוה אביהם, (אבל סתם מתנה בלי חופה, או בחופה אבל אינו אוכל שם, אינה נגבית בבית דין, מפני שהיא גמילות חסדים).

ואם חזרה לאחד האחים במתני' משמע שהיא של כולם, ובברייתא מבואר שהיא של מי ששלחו לו, ורב אסי זזה תלוי אם האבא ייחד ששולח את השושבינות דווקא ע"י בן זה, ולשמואל בסתמא השושבינות לאה, ומתני' איירי במת וירשו היבם, דאין היבם נוטל בראוי כבמוחזק דבכור קרייה רחמנא.

ואם האב קיבל שושבינות, מחזירים מנכסי כולם, דמצוה על היתומים לפרוע חוב אביהם.

ארוסה שלא נישאת, אם צריכה להחזיר את כסף הקידושין-

קמ"ה. המקדש אשה בכסף ומת בתולה גובה מאתים ואלמנה גובה מנה, ואיירי שכתב שיש לה כתובה מן האירוסין, אבל בלא כתב הוא בעיא דלא איפשטא, ולענין כסף הקידושין אם הבעל מת אינה חייבת להחזיר, דיכולה לומר תנו לי בעלי ואשמח עמו.

ואם מתה היא לרבי נתן הדבר תלוי אם נוהגים באותו מקום להחזיר או לא, ולרבי יהודה הנשיא אין מחזירים, דקידושין לטיבועין ניתנו, ומ"מ מודה שבסבלונות והיינו תכשיטים ששולח לארוסתו אחרי שקידשה, אם נהגו להחזיר מחזירים.

ובברייתא אחרת נחלקו בזה באופן שארוסה לכהן נאנסה (דאילו ברצון אין לה כתובה), לר"מ אינה מחזירה את כסף הקידושין, ולר"י מחזירה, ולרבי יוסי מחזירה חצי דמספקא ליה אי קידושין לטיבועין ניתנו או לא, וממון המוטל בספק חולקין. רשב"ם. והקשו התוס' אמאי לא אמרין המוציא מחבירו עליו הראיה.

ולענין הלכה מוהרי הדרי מוהר הוא ממון שמקדים לה באירוסין שיכתוב לה אותו בכתובה כשתנישא, אבל כסף הקידושין לרב נחמן בנהרדעא נהגו להחזיר, ולרבה ורב יוסף אין מחזירין, ולרב פפא אין מחזירים אא"כ היא אינה רוצה להנשא לו, ולאמימר אין מחזירין שמה יאמרו קידושין תופסים באחותה, ואף שאמר רב אשי שגיטה מוכיח עליה בדווא היא, דיתכן שאחד שמע שהחזירה את הכסף ולא שמע על הגט.

דיני שושבינות

בזמן חז"ל היה נהוג שכאשר אדם נושא אשה היו ידידיו שולחים לו מתנות בשבעת ימי המשחה, ואוכלים ושותים עימו בימים אלו, ומתנות אלו נקראים 'שושבינות', ואינו מתנה גמורה, אלא זה ניתן על דעת שהמקבל יחזיר לו כאשר הוא ינשא. ולהלן יבוארו דיני השושבינות.

קמ"ה: נגבית בבית דין, דכמלוה דמיא.

חוזרת בעונתה ולא לפני שהשני ישא אשה, דלדעת כן הלווהו.

אין בה משום ריבית אם מחזיר לו יותר, מפני שלא מחזיר לו יותר בתורת ריבית, ויכול גם לפחות לו.

אין שביעית משמטתה, דלא קרינן ביה לא יגוש, דאין שביעית משמטת אם לא הגיע זמן פרעון. רשב"ם ור"ת. ולר"י

אין ראה מאכן לענין אם לא הגיע זמן פרעון, דשאני הכא שיתכן שלא יבוא לידי גביה לעולם

אין הבכור נוטל בה פי שניים היכא דחזרת לאמצע כדלעיל, דאין הבכור נוטל פי שניים בראוי, בין גבו קרקע בין גבו מעות. רשב"ם. וכתבו התוס' שאפי' למ"ד שמלוה לא היו ראוי, שושבינות היו ראוי, דשמה לא יפרע לו לעולם.

אם מי שחייב שושבינות היה בעיר הוא צריך לבוא לחתונה והשושבינות נגבית בבית דין, ואם לא שמע את קול הפעמון יש לו תרעומת על שלא הודיעו אבל חייב לתת את מתנת השושבינות, ומוריד את דמי האוכל שלא אכל, והיינו עד זוז לא משלם, עד ד' זוזים משלם חצי, ומכאן ואילך כפי שהיה אוכל.

השושבינות חוזרת באופן שהיתה בראשונה, שאם עשה עמו בפומבי, או שעשה עמו בבתולה, או שעשה עמו באשה שניה, יכול לומר לו שיעשה עמו רק כדרך שעשה הוא. וכן אין השני יכול לבקש שישמח עמו בב' נשים, ויתן בכל אחת חצי, דאינו רוצה לטרוח בשתיים. ולר"ב"ם גורסים שאם עשה עמו בשתיים אינו יכול לתבוע הכל באשה אחת.

סוגי עשירות בתורה- בעל הגדות דומה לעשיר

גלוי שדורש בכל מקום, מתוך שאין ההגדות צריכות עיון, בעל פלפול דומה לשולחני עשיר או עשיר בשמן שמרויחים תדיר, ובעל שמועות דומה לעשיר במידה כמוסה שכשמגיע עת הוראה יגלה שמועותיו. והכל צריכים לבעל גמרא סוגיות התלמוד ותירוצי משניות וברייתות, דאין למדים הלכה ממשנה בלא תלמוד כמו שצריכים למורי חטיא.

כל ימי עני רעים זהו בעל תלמוד שממית עצמו לכוון הלכות ולתרוץ הוויית, **וטוב לב משתה תמיד** זהו בעל משנה, ורבה אמר איפכא שבעל משנה אינו יכול להורות הלכה ממשנתו ואינו יכול לתרצם, משא"כ בעל תלמוד. ולרבי חנינא קאי על אשה טובה או רעה, ולרבי ינאי קאי על איסטנים ומי שדעתו יפה שאין מזיק לו שום דבר מיאוס ולכלוך, ולרבי יוחנן קאי על רחמן שליבו בוכה תמיד ואכזר, ולרבי"ל קאי על מי שדעתו קצרה שעינו רעה בשלו ושל אחרים או רחבה, ואמר ריב"ל ששבתות וימים טובים נכללים בימי עני רעים אע"פ שהיו מחלקים בהם מנות, משום ששינוי וסת סוג המאכל הוא סיבה לתחילת חולי, ובן סירא מוסיף שגם לילות עני רעים, מפני שגגו נמוך והגשם יורד לשם, וכרמו גבוה והזבל נופל משם לכרמים של עשירים שנמצאים במקום שח לעסוק בהם.

דיני הסבלונות כשלא נישאו

סבלונות היינו מתנות שולחן לכלה, ולהלן יבואר מתי צריך להחזיר מתנות אלו לחתן באופן שלבסוף לא נישאו. (ובמסכת קידושין (ג) נתבאר האם באשה שלא נתקדשה וקיבלה סבלונות תולים שהסבלונות נשלחו לשם קידושין).

קמ"ו. השולח סבלונות לבית חמיו, שמנהג חתנים

לשלוח למחרת הקידושין לכבוד אשתו תכשיטים ומיני פירות וכדי יין ושמן, **אם אכל שם** סעודת חתן אפי' בדינר אינו גובה אם מת הוא או היא או שחזר בו, אפי' אם שלח מאה מנה, מפני שמחמת חיבת שמחת אכילה מחל על הסבלונות העשויות ליבלות, ואיירי בשלחם בסתמא ולא כדי שיבואו עימה לבית בעלה, ואם לא אכל שם או שאכל פחות מדינר גובה.

אם שלח סבלונות מרובים או מועטים **שתביא עימה לבית בעלה**, גובה אותם. לתוס' בפירוש השני במועטים בעיני שאינם עשוין ליבלות, אבל במרובים אפי' עשויים

ליבלות גובה.

הגמ' מסתפקת מה הדין **בשתה**, ופושטת ששתיה דינה כאכילה, דמעשה ששיגר אחד מאה קרונות וכו' והוציאו לו כוס של חמין ושתה ומת.

הגמ' אומרת שאין מהמעשה ראה שאף בפחות מדינר אינו גובה, דדילמא שחקו לו בחמין מרגניתא ששורה אלפא זוזי, אך יש ללמוד משם **שפתח בית חמיו כבית חמיו**.

הגמ' מסתפקת מה הדין אם שלח שליח והשליח אכל עמהם. ואם כשאכל **בפחות מדינר** מחל על חלק מהסבלונות, וכגון אם אכל בחצי דינר אם מחל על חצי מהסבלונות. ומה הדין **כשהשביחו הסבלונות** אם השביחו לו שהרי חוזרים אליו, או שכיון שאם יאבדו או יגנבו ישלמו לו, ברשותם השביחו, תיקו.

סבלונות שבלו א"צ להחזירם דנמחלו ע"י הסעודה וכנ"ל, אבל אם עשויים ליבלות ולא בלו, הגמ' מסתפקת אם צריך להחזירם, ואם הם דבר מועט א"צ להחזירם, ושאנים עשויים ליבלות כגון תכשיטי כסף וזהב צריך להחזירם.

מעשה באחד ששיגר יין חדש ושמן חדש וכלי פשתן בעצרת. ובא להשמיענו חשיבותא דארץ ישראל שפירותיה ממהרים להתבשל בעצרת, או שאם טוען שזה מה ששלח טענתו טענה.

מעשה באחד שנכנס לחורבה לבדוק אם אשתו תתרנית שאינה יכולה להריו, וזה מום שבסתר דבקידיש בסתמא תצא בלא כתובה ומיהו גט בעיא, ונפלה עליה החורבה ומתה, ואמרו חכמים **שכיון שנכנס לבודקה אינו יורשה**, ואיירי בנשואה, ושמעינן מהכא שמי שמתה אשתו מתוך קטטה שדעתו לגרשה שוב אינו יורשה, כמו שאין לו פירות. וי"א דאיירי בארוסה, וצ"ע שהרי אף בבא עליה בימי אירוסין אינו יורשה עד שתכנס לחופה. ולרבינו יעקב איירי בנשואה, ואיירי שהחורבה שלו, שאם נכנסה הארוסה לרשותו יורשה.

קמ"ז: סבלונות מועטים שתשתמש בהם כשהיא בבית אביה, א"צ להחזירם. ואמר רבין סבא, שאם הוא או היא מתו או שהוא חזר בו, צריך להחזיר סבלונות שאין עשויים ליבלות, ולא מאכל ומשתה, אבל אם היא חזרה בה צריכה להחזיר אפי' כישא דירקא, לפי דמי בשר בזול, והיינו לפחות עד שלישי, מפני שאם היתה יודע שצריך להחזיר לא היתה אוכלת, אבל בזול משלמת כיון שנתנית.

המשך דיני שכיב מרע

שכיב מרע שכתב נכסיו ועמד, אם כתב כל נכסיו חוזר אפי' קנו מידו, דלא היה נותן הכל אם לא מחמת מיתה, ואם לא כתב כל נכסיו (וכתוב בו קנין שהרי מתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין אע"פ שמת, ומצוה מחמת מיתה שהזכיר מיתה בשעת צוואה לא בעי קנין אם מת, אבל אם עמד חוזר אע"ג דקנו מיניה) אינו חוזר, דאזלינן בתר אומדנא דשלא מחמת מיתה נתן, ואע"פ שלא פירש. וה"ה בחילק בלא כתיבה. וכגון שהיה עדים שהיה שכיב מרע בזמן המתנה, או שכתוב כך בשטר.

לרב נחמן מתני' כר"ש בן מנסיא דס"ל שאם בנו הלך למדינת הים ושמע שהוא מת וכתב כל נכסיו ולא כתב שנותן מחמת שבנו מת ובנו חזר אין מתנתו מתנה, (ולת"ק מתנתו מתנה כיון שלא פירש). ולרב ששת שאני הכא שזה אומדנא דמוכח, אבל חולה שרוב חולים לחיים ולא ציווה מחמת מיתה ליכא אומדנא דמוכח כולי האי. לרב ששת מתני' כר"ש שזורי, דתיקנו חכמים שהיוצא בקולר והמפרש והיוצא בשיירה שאמר

כתבו גט לאשתי, יכתבו ויתנו לה שכיון שאין דעתו מיושבת עליו שכה לומר תנו, ור"ש שזורי אומר שה"ה במסוכן הקרוב למיתה, דכוונתו לפטור את אשתו מן היבום. וכתבו התוס' ד"ל דמתני' כרבנן והכונה למחלוקת זו, או י"ל דר"ש בן מנסיא אזיל בתר אומדנא יותר מרבנן. ולרב נחמן שאני הכא שאמר כתבו.

קמ"ז. חולה המוטל במיטה שאמרו לו נכסין למי ואמר שחשב שיש לו בן ויתן לו את נכסיו, אבל עכשיו ששמע שאין לו בן נכסיו לפלוני, או שאמר שחשב שאשתו מעוברת ונתברר לו שאינה מעוברת, ונודע שיש לו בן או שאשתו מעוברת, באופנים אלו לכו"ע אין מתנתו מתנה, כיון שאמר מפורש שנתן לאחר בגלל שאין לו בן, ואין אומרים שכוונתו להזכיר צערו להתאונן על מיתת בנו, אבל אין כאן אומדנא דמוכח שכוונתו לתלות את המתנה במיתת בנו, קמ"ל.

מנין למתנת שכיב מרע שהיא מן התורה-

רב יליף מדכתיב **"והעברתם את נחלתו לבתו"**, לרמז על העברה ע"י מתנת שכיב מרע, שהוא ברשות הבת בלא קנין. לרשב"ם לומדים מ"והעברתם" שזה מיותר, ולר"ח לומדים מ"את", וי"מ מדכתיב והעברתם ולא ונתתם.

רבה בר אבוב יליף מדכתיב **"ונתתם את נחלתו לאחיו"** לרמז על נתינה אחרת ע"י מתנת שכיב מרע, (ומ"והעברתם" יליף שרק ע"י בת הנחלה עוברת משבט לשבט, ע"י שבנה ובעלה יורשים אותה. ורב לא יליף מ"ונתתם" דאורחיה דקרא הוא).

רב מנשיא בר ירמיה יליף מדכתיב (על חזקיהו) **"צו לביתך כי מת אתה"**, בצוואה בעלמא, אלמא צוואת שכיב מרע בעלמא קונה.

רמי בר יחזקאל יליף מדכתיב (על אחיתופל) **"ויצו אל ביתו ויחנק" בצוואה בעלמא.**

והתוס' (ד"ה מנין) שמקורות אלו הם אסמכתא בעלמא.

ג' דברים **ציוה אחיתופל את בניו**, אל תהיו במחלוקת, אל תמרדו במלכות בית דוד, ושאלם **יום טוב של עצרת** - חג השבועות יהיה ברור בלא עננים, יזרעו חטים שהחטים יצליחו באותה שנה, וי"א שיהיה בלול - מעונן, ובנהדרעי אמרי שאף אם יהיה בלול אם יהיה בו רוח צפונית שמפזרת את העננים, נקרא ברור. ואבא שאול אמר שאם הוא ברור זה סימן יפה לכל השנה, (ולרב זביד **אם היום הראשון של השנה** הוא סימן לכל השנה, אם הוא חם תהיה שנה חמה ברובה, ואם הוא קר תהיה שנה קרה, ונפקא מיניה לתפילתו של כהן גדול שיתפלל שאם תהיה חמה לא תהיה חמה יותר מדאי, ואם תהיה קרה לא תהיה קרה יותר מדאי. תוד"ה לתפלתו). ולרב יצחק בר אבדימי הדבר תלוי **במוצאי יום טוב האחרון של חג** דבחה נידונים על המים, שאם עשן המערכה נוטה בו לצד צפון והיינו ע"י רוח דרומית, היו העננים שמחים ובעה"ב עצבים, לפי שהגשמים מרובים והפירות מרקיבים ומתוך שאינם יכולים להשמר הם נמכרים בזול, ואם היה העשן כלפי דרום היו העננים עצבים ובעה"ב שמחים, לפי שהגשמים מועטים ובאותם גשמים הפירות מתברכים והפירות משתמרים ונמכרים ביוקר, ואם היה נוטה למזרח הכל שמחים, ואם היה נוטה למערב הכל עצבים שרוח מזרחית מונעת מטר ומביאה בצורת ויוקר גדול ופירות הקרקע אינם צומחים. רשב"ם. וכל זה לבני ארץ ישראל שארצם גבוהה וצריכים הרבה מטר, אבל לבני בבל שארצם שוכנת במצולה והיא לחה ואינה צריכה כ"כ למטר, רוח

מזרחית יפה ורוח מערבית קשה, ורוח צפונית יפה לחיטים שהביאו שליש שאינם צריכים למטר, וקשה לזיתים בשעה שיניצו, ורוח דרומית להיפך מזה. לתוס' (ד"ה לא) גם רוח מזרחית מביאה גשם, ולכן בארץ ישראל היא יפה ובבבל היא קשה.

קמ"ח: לרב נחמן מתנת שכיב מרע היא תקנה

דרבנן, וקראי דלעיל עצה טובה קמ"ל, כדי שלא תיטרף דעתו עליו מתוך צער שמא לא יקיימו צוואתו, ועשאוה חכמים כשל תורה, דאף שלרב נחמן המוכר שטר חוב לחבירו ומסרו לו וכתב קנין לך איהו וכל שעבודיה, אי נמי כדפסקין אותיות נקנות במסירה, וחזר המוכר ומחלו מחול דהשעבוד לא נעקר המלוה ויכול למחול שעבודו, ולא עדיף הלוקח מהמוכר, ומ"מ צריך להחזיר לו את המעות (ששילם, אבל לא את כל מה שכתוב בשטר. תוד"ה המוכר), דלהלכה דנים דינא דגרמי, ואפי' היורש של המלוה מוחל, מ"מ אם נתנו במתנת שכיב מרע אינו יכול למחול, וכתב הרשב"ם דאיידי בכותב כל נכסיו, או בכותב מקצת נכסיו וע"י קנין, אי נמי בלא קנין אף דאי עמד חוזר.

שכיב מרע שאמר ידור פלוני בבית זה או שיאכל פירות דקל זה, אין באמירתו כלום דדיורים אין בהם ממש לקנותם, ופירות דקל לא באו לעולם, ומה שלא מועיל בבריא ע"י קנין, לא מועיל בשכיב מרע ע"י דיבור, ולא קנה עד שיאמר שיתנו לו את הבית או הדקל.

קמ"ח. הקנאה שאינה מועילה בבריא, אינה

מועילה באמירת שכיב מרע, ומ"מ אם אמר תנו הלוואתי שבעל פה לפלוני והלוה יפרעם לו, מהני אע"ג דליכא בבריא כיון דמלוה להוצאה ניתנה (ומ"מ בשטר קונה אם מסר לו את השטר), י"מ משום דמתנת שכיב מרע כירושה, וי"מ משום דאפשר להקנות חוב וכן פקדון בבריא במעמד שלשתן. וכתבו התוס' (ד"ה שכיב מרע) שמה ש"ל שאפשר להקנות בבריא אגב קרקע זה לא נחשב איתא בבריא, כיון שבפני עצמו ליתא בבריא. ומה שיכול להקנות בהודאה לא חשיב איתא בבריא, כיון שבשכיב מרע זה בלשון מתנה וקנין, משא"כ בבריא.

שיור מקום הפירות - שכיב מרע שהקנה דקל לאחד

ונמלך ונתן פירות לאחר, יש להסתפק אי שייר לעצמו את הענפים, דמתחילה שייר הענפים ולא נתן אח"כ אלא את הפירות, והוי כשייר קרקע כל שהוא כיון שהאילן מחובר לקרקע, והוי מתנה ואם עמד אינו חוזר, אם עשו קנין, ואף אם לאחר לא הוי שיור, מ"מ בשייר הפירות לעצמו שייר גם את הענפים, דכל לשון מיותר בא לשייר לעצמו קצת מן המתנה, וכמו שמצינו שהמוכר בית ושייר דיוטא העליונה - עליה העליונה שע"ג הבית, ששייר לעצמו גם את מקום הזיזים. (ולרבי אבא הסתפקו מה הדין אם בריא מכר בית לאחד ודיוטא לאחר אי הוי שיור, ואם תמצא לומר דהוי שיור האם באמר חוץ לדיוטא הוי שיור, ועל זה אמר רב נחמן שלרב זביד שבמוכר בית סתמא לא קנה דיוטא העליונה, באומר חוץ לדיוטא הוי שיור, דשייר מקום הזיזים). לתוס' (ד"ה איבעיא) אין הנדון כאן לגבי שיור, אלא לגבי אי חשיב דבר שלא בא לעולם.

קמ"ח: דיני שכיב מרע שעמד -

שכיב מרע שחילק את כל נכסיו, אם היתה כוונתו מתחילה לחלק הכל, אם מת קנו כולם, ואם עמד חוזר מכולם, אבל אם מתחילה היתה כוונתו לתת חלק מנכסיו ונמלך ונתן הכל, אם מת קנו כולם, ואם עמד יכול לחזור בו רק מהנכס האחרון אבל בשאר הנכסים הרי שייר בהם כל שהוא, דסתמא דשכיב מרע שאינו מחלק אלא אחרי שמתבונן, ולא התבונן מה לתת לכל אחד אלא נמלך הוי.

לרב נחמן שכיב מרע שחילק כל נכסיו ועמד אינו חוזר, דחיישינן שיש לו נכסים במדינה אחרת, ואינו חוזר אלא אם אמר "כל נכסי" דהם נתונים בכל מקום שהם ואין כאן שיור, או אם מוחזק לנו שאין לו נכסים אחרים.

שכיב מרע שחזר בו מחלק ממה שנתן לאדם אחד

ונתנם לאחר, דאמרין דייטיקי מבטלת דייטיקי, הוי חזרה בכל הנתינה דגלי דעתיה שמתחרט בראשון, וממילא יש שיור במתנת השני, והיורשים מוציאים מהראשון את השאר. וממילא שכיב מרע שנתן כל נכסיו לאחד, וחזר ונתן מקצתם לשני, בין אם מת בין אם עמד השני קנה והראשון לא קנה, ואם נתן מקצתם לראשון וכולם לשני, אם עמד קנה הראשון ולא השני, ואם מת שניהם קונים.

הגמ' מסתפקת מה הדין בשכיב מרע שהקדיש או

הפקיר או חילק כל נכסיו לעניים, אם גם בזה אם עמד חוזר, דלגבי עצמו לא גמר ומקני, או שלגבי הקדש, או בהפקר שהוא לעניים ולעשירים וכוונתו לשמים לכל מי שיבוא ויזכה, אי נמי הוציאו לגמרי מרשותו ואינו רוצה עוד להנות ממנו, ואם תמצא לומר שבהפקר חוזר מה הדין או לגבי צדקה, גמר ומקני אף אם יעמוד, תיקו.

קמ"ט. שכיב מרע שמכר כל נכסיו ועמד, אם

המעות בעין חוזר דהשאים בעין כדי שיחזירם אם יעמוד מחוליו, ואם פרעם בחובו אינו חוזר.

אלו לשונות מועילים במתנת שכיב מרע - אם

אמר יטול או יזכה או יחזיק או יקנה, זהו לשון מתנה, ובברייתא איתא שגם יחסין וירש הם לשון מתנה בראוי ליורשו, וכרבי יוחנן בן ברוקה. ויש להסתפק מה הדין אם אמר יהנה בהם, או שיראה בהם, או שיעמוד בהם, או שישען בהם, תיקו.

שכיב מרע שהודה שנכסיו לפלוני ואנו יודעים שהם

היו של המודה, קנאם הפלוני באודיתא, ואף דאדם עשוי שלא להשביע את בניו, ולכן אם הודה שהוא חייב לפלוני ופלוני מעות פטורים מלשלם, שאני הכא שהממון בעין וי"ל שהפקידו אצלו או שהשכיב מרע הקנם לו ע"י אחר. רשב"ם. והתוס' פירשו שהודה שיש לפלוני מנה בידו, ואנו מוחזקים בו שאין לו. וי"מ שהוד שיש לו פקדון ביד אחרים והקנהו לאחד, דקני באמירה בעלמא.

איסור גיורא היה לו פקדון אצל רבא ורצה להקנותו

לבנו רב מרי, שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה, (שבת שמואל נשבית ובא עליה איסור בגיותו ונתעברה ואח"כ נתגייר ואח"כ נולד מרי בר רחל. רשב"ם. והתוס' (ד"ה רב מרי) כתבו שבת שמואל לא נבעלה כשנשבתה), ואמר רבא שכיון שגר אינו בר ירושה דרחמנא אפקריה לזרעיה דעכו"ם, ממילא מי שאינו בר ירושה כמו רב מרי אינו בר מתנת שכיב מרע, (וכתבו התוס' שאם יש לגר בנים הוא שייך במתנת שכיב מרע, אע"פ שהמקבל גר ואינו שייך בירושה, דהנותן צריך להיות שייך בירושה ולא המקבל), ואינו יכול להקנותם במשיכה מפני שאינם אצלו, ואינו יכול להקנותם בחליפין דאין מטבע נקנה בחליפין, ואינו יכול להקנותם באגב כיון שאין לו קרקע, ולא יוכל להקנותם במעמד שלשתן משום שהוא לא ילך, וממילא יקנה רבא את המעות, דנכסי גר הרי הם כהפקר, ואמרו התלמידים שיכול להקנותם באודיתא, (או שיודה שיש לו קרקע. תוד"ה ואי), וכך עשה איסור, והקפיד עליהם רבא שהפסידוהו.

וּכְתָבוּ הַתּוֹס' (ד"ה מגמרי) דאָף שַׁמְבוּאָר בַּקְדוּשִׁין ("ז:)) שֶׁהָלוּ מַעוֹת מִן הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים שֶׁנִּתְגַּיְרוּ בְּנֵי לֹא יַחֲזִיר לִבְנֵי, וְאִם הַחֲזִיר אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוּחָה הַיִּמְנוּ, וְאִם הוֹרְתוּ שְׁלֹא בַּקְדוּשָׁה וְלִידָתוֹ בַּקְדוּשָׁה רוּחַ חֲכָמִים נוּחָה הַיִּמְנוּ, הַתֵּם כִּיּוֹן שַׁעֲשֵׂה לּוֹ הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים עֲשֵׂה שֶׁהָלוּ לוֹ יַעֲשֵׂה עִמּוֹ חֶסֶד וַיִּתֵּן לִבְנֵי, אֲבָל כֹּאן שְׁלֹא עֲשֵׂה עִמּוֹ חֶסֶד כְּשֶׁהַפְּקִידִים אֶצְלוֹ אֵין צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לִבְנֵי. וְרִיב'ם פ"ז דְּכִין דְּלֹא קִתְנֵי בְּהַדִּיא בְּבִרְיָתָא וְאִם לֹא הַחֲזִיר אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוּחָה הַיִּמְנוּ לֹא הוּא חַיִּישׁ לֵה רַבָּא, וְאֵין נִרְאָה כֻּלָּ דְּהָא מִדְּקִתְנֵי אִם הַחֲזִיר רוּחַ חֲכָמִים נוּחָה הַיִּמְנוּ מִכֻּלָּ דְּאִם לֹא הַחֲזִיר אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוּחָה הַיִּמְנוּ.

מתי אומרים מצוה לקיים דברי המת - כתבו התוס' (ד"ה דקא) בשם ריב"ם דאין כאן משום מצוה לקיים דברי המת, כיון שלא אמר תנו. ובשם ר"י כתבו דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היכא שהוא ביד שלישי, וכתבו התוס' שלדבריו לא דמבואר (גיטין מ). שהאומר פלונית שפחתי עשתה לי קורת רוח כופין את הירושים ועושין לה קורת רוח משום דמצוה לקיים דברי המת, אף דהתם לא הושלש ביד שלישי, צריך לומר דגבי שחרור יש לנו לומר יותר מצוה לקיים דברי המת מבשאר דברים. שיטת ר"ת שבדבר שראוי להתן מחיים לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת, ור"י חולק וסובר שגם בזה אמרינן מצוה לקיים דברי המת. ור"ת אומר דכל דאיתיה בירושה איתיה במתנה מצוה לקיים דברי המת, וכל דליתיה בירושה אין במתנה משום מצוה לקיים דברי המת. ור"י אומר דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא באומר לו פה אל פה.

קמ"ט: שכיב מרע ששייר כל שהוא מתנתו קיימת, וכמה כל שהוא, לרב קרקע כדי פרנסתו, ולרב ירמיה בר אבא אף מטלטלין כדי פרנסתו הוי שיוור, שהרי יכול לסמוך עליהם אם יעמוד. וטען רב יוסף דמתנתו כתיב שהשיוור הוא דווקא קרקע, ואפי' כל שהוא. וטען לו אביי דהא תנן שהכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שהרי העבד בכלל הנכסים ונמצא שהקנה לו את גופו עם שאר הנכסים, ואם שייר קרקע כל שהוא ולא פירש איזה קרקע, לא יצא בן חורין, דעבדים הוקשו לקרקעות ואיכא למימר שכוונתו לעבד (אבל אם שייר שדה מסוימת לא), ואמר רב דימי בר יוסף שגם מטלטלין הוי שיוור לעבד דמיטלטל הוא (אבל לא לכתובה שאם כתב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהיא איבדה כתובתה, משום מחילה, אבל אם כתב לה מטלטלין לא, דעיקר גבית הכתובה הוא ממקרקעי), ולר"ש הרי הוא בן חורין אם שייר קרקע כל שהוא, דשייר קרקע ולא עבד, אא"כ שייר אחד מריבוא בנכסים שכוונתו בזה לעבד, ולא כתב אלא דרך כבוד. רשב"ם. וכתבו התוס' (ד"ה שייר, הראשון) שלמסקנה המחלוקת היא אי לא הוי כרות גיטא כיון שיש לבעלים זכות בשטר, או דהוי כרות גיטא כיון שלא שייר בגוף העבד. עוד כתבו התוס' (ד"ה שייר, השני) שלר"ש אפילו אמר כל נכסי קנוי לך חוץ מעיר פלונית או משדה פלונית זכה בנכסים וקנה עצמו בן חורין, דפלגין דיבורא, דאית לן למימר מאותה שדה או מאותה עיר הדר ביה אבל מן העבד לא הדר ביה, ורבנן ס"ל דלא פלגין דיבורא, ומדהדר בנכסים הדר נמי בעבד, א"נ מדשייר בנכסים שייר נמי בעבד). והגמ' דוחה דשם כתוב קרקע, כיון שהרישא איירי בקרקע, (קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובביכורים ומועילה לכתוב עליה פרוזבול ולקנין אגב דלדברים אלו לא מועיל מטלטלין, אבל וידי מעשר שייך גם אם אי לו קרקע, דהא דכתיב "ואת האדמה אשר נתת לנו" אכל ישראל קאי, וכדמצינו שישאל וממזורים מתוודים ולא גרים ועבדים משוחררים), אבל כאן אם לא שקרקע דווקא למה כתוב במתני' קרקע.

ק"נ: אם לכל שהוא יש שיעור - לרב יוסף כיון דכתיב בשכיב מרע כל שהוא, מבואר שאין בזה שיעור, והגמ' שואלת מהא דתנן שהשיעור לראשית הגז לחכמים הוא חמש רחלות גוזזות כל שהוא, ואמר רב שצריך שיעור מנה ופרס מכולם, וכל אחת תעשה חמישית משיעור זה. והגמ' דוחה דשם כיון

שלרבי דוסא בן הרכינס השיעור הוא מנה ופרס מכל אחת, להכי תני כל שהוא לומר שמספיק שיעור קטן יותר.

המוכר מטלטליו לפלוני שכיב מרע בדיבור או בריא ע"י קנין, בכלל המכר כל כלי תשמישו, אבל לא חיסים ושיעורים ובהמות, ואם אמר כל מטלטלאי, גם חיסים ושיעורים וריחיים העליונה בכלל שמיטלטלת כדי לתקנה, ואם אמר כל מטלטלאי דמיטלטל קונה גם ריחיים התחתונה שגם אותה יכולים לטלטל.

אי עבדא כמקרקע או כמטלטלי-

רב אחא רצה להוכיח שעבדא כמטלטלי ממה שהמוכר עיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצאות ובית הבדין ובית השלחין, אבל לא מכר מטלטלין, ואם אמר היא וכל מה שבתוכה מכר אפי' בהמה ועבדים. והגמ' דוחה דאף אי עבדא כמקרקעי שאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי. ואמנם לענין שבועה ולקנותם בכסף שטר וחזקה ושאר מילי דאורייתא ודאי דינם כמקרקעי, והנדון כאן הוא לגבי לשון בני אדם.

רבינא רצה להוכיח שעבדא כמטלטלי מהא דתנן שהכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין, ואם שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין, ואמר רב דימי בר יוסף שגם מטלטלין הוי שיוור לעבד אבל לא לכתובה, (ולר"ש הרי הוא בן חורין אא"כ שייר אחד מרבווא בנכסים), וביאר רבא הטעם דמיטלטלין הוי שיוור לעבד כיון שהוא מטלטלין, אבל לא הוי שיוור לכתובה שהיא קרקע. ורב אשי דחה את הראיה דהטעם בגט הוא משום דלא הוי כרות גיטא, כיון שיש לבעל העבד זכות בשטר, וגמרינן לה לה מאשה דבעינן כריתות, ועוד דשמא כוונתו לשייר גם את העבד.

ק"נ: אלו דינים נאמרו רק בכותב כל נכסיו-

שכיב מרע, וכנ"ל.

הכותב כל נכסיו לעבדו, וכנ"ל.

הכותב כל נכסיו לאשתו, לא עשאה אלא אפוסרופוס.

הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא, איבדה כתובתה, אבל אם שייר קרקע כל שהיא מיגו דנחתא להאי קרקע, היא גובה גם משאר נכסים.

מברחת אלמנה שבאה להנשא ורוצה להבריא את נכסיה מבעלה, שתזכה בהם אם תתאלמן או תתגרש, צריכה לכתוב כל נכסיה לאחר ואז יש אומדנא שיחזרו לה לכשתרצה, אבל בשיירה כל שהוא לא יחזרו לה עולמית.

ובדינים הנ"ל אף **מטלטלין הוי שיוור**, חוץ מכתובה שתקנו לגבותה מהקרקע ולא ממטלטלין, ולאמימר מטלטלין הרשומים בכתובה והם בעין הוי שיוור.

הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר חוב, לר"א יכולה לקרוע את שטר המתנה ולגבות כתובתה, ולחכמים אינה גובה אלא מכח המתנה. (לעיל קל"ב). וכתבו התוס' (ד"ה ואלו) שלא חשיב דין זה הכא משום ש"ל שלא מיירי דווקא בכל נכסיו, אלא כל שהם יותר מכתובתה, אי נמי בפלוגתא לא קא מיירי.

מה נכלל באמירת נכסי לפלוני-

עבד, דתנן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין.

קרקע, דתנן נכסים שיש להם אחריות וכו'.

גלימא, דההמשך הוא ושאינן להם אחריות.

זוזי, כנ"ל, דגם זוזי נקנים באגב.

שטרות, כנ"ל, דשטר נקנה באגב, דתנן אם אמר זכו בשדה זאת לפלוני וכתבו לו את השטר, יכול לחזור בו מיפיו הכח של השטר כיון שעדיין לא נמסר, ואינו חוזר מהשדה אחרי שזכו בה בקנין או בחזקה, וזכין לאדם שלא בפניו, אבל אם אמר על מנת שתכתבו את השטר חוזר אף בשדה, ואם קדם מוכר וכתב שטר, דכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דאינו חוב אלא למוכר, והחזיק הלוקח בקרקע, קנה הלוקח את השטר בכל מקום שהוא בקנין אגב דלדעת כן מכר לו.

קנ"א. בהמה דתנן המקדיש נכסיו והיתה בהם בהמה הראויה למזבח, זכרים עולות, ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים, ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית.

עופות דתנן המקדיש נכסיו והיו בהם דברים הראויים למזבח, יינות שמנים ועופות, לר"א זכרים ימכרו לצורכי עולות, ונקבות ימכרו לצורכי שלמים, ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית, ולרבי יהושע זכרים עצמם וכו'.

תפילין דתנן המקדיש נכסיו מעלים לו תפילין שחל עליהם ההקדש, ופודה אותם בשווים.

הגמ' מסתפקת מה **הדין בספר תורה**, אם אינו בכלל נכסיו כיון שאסור למוכרו ומצוה לא נקראת נכס, אע"פ שיכול למוכרו כדלהלן שאני תפילין שהם מלבוש, או שכיון שמותר למוכרו ללמוד תורה ולישא אשה הרי הוא בכלל נכסיו, תיקו.

מברחת שגילתה דעתה - אשה הכותבת נכסיה לאחר וגילתה דעתה שעושה כך כדי להבריחם מבעלה, ונישאה ונתגרשה, רב ביבי בר אביי סבר שחלה המתנה כיון שנישאת ולא מהני הגילוי דעת אא"כ לא נישאת, ואמר לו רב הונא בריה דרבי יהושע שאף למ"ד שמברחת קני, היכא שגילתה דעתה שעושה כן משום שנישאת ורוצה שיחזרו לה אחרי הגירושין, ונישאת ונתגרשה, לא קני. וכתבו התוס' (ד"ה גליא) שר"י לא גורס ונתגרשה, דאפילו כשהיא תחת בעלה לא קנה לוקח. עוד כתבו התוס' (ד"ה אפילו) דמיירי במקצת נכסים, דבכל הנכסים פשיטא דלא קנה.

המשך דיני שכיב מרע

שכיב מרע שחזר בו ממתנתו בהיותו חולה, אם היה יכול לחזור בו אם עמד, יכול לחזור בן גם בהיותו חולה, בין להשאיר לעצמו בין לתת לאחרים. ובמתנת בריא אם כתב נכסיו לאחד ובאותו יום כתבם לאחר [ולא כתבו זמן], מסקנת הגמרא (כתובות צ"ז:י) דעבדינן שודא דדייני.

שכיב מרע שאמר ששטרותיו ינתנו לאחר, אע"פ שלא משך קנה אם לא שייר מנכסיו כלום, דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים דמי.

קנ"א: מצוה מחמת מיתה - שכיב מרע שאמר בשעת מתנה או לי שאני עומד למות, הוי מצוה מחמת מיתה, דאפילו אם שייר לעצמו אם עמד חוזר, ואפי' קנו מיידו, דידוע שלא הקנה אלא בגלל שחשב שימות. ולענין אם צריך קנין, ו"א שאף בכותב מקצת נכסיו א"צ קנין, ו"א שבכותב מקצת נכסיו צריך קנין, ולהלכה אם מת א"צ קנין, ואם עמד חוזר אף אם קנו מיניה.

מתנת שכיב מרע במקצת הרי היא כמתנת בריא שאם עמד חוזר, ושיטת רב נחמן שהרי היא כמתנת שכיב מרע שאינה צריכה קנין ואם עמד אינו חוזר, ולרבא גם בזה דינה כמתנת בריא וצריכה קנין ואם קנו ועמד אינו חוזר וכ"ש שאם מת חלה המתנה, וכן הלכה שאע"פ שמת צריכה קנין.

קס"ד: שטר שהיה כתוב בו בשנת פלוני ארכן, ולא

כתוב כמה שנים למלכותו, (לרשב"ם 'ארכן' הוא מלך, ולתוס' ד"ה בשנת) הוא ממונה שמסירים אותו ממשרתו לאחר שנה, 'בדקן מתי התחיל למלוך והכונה לשנה הראשונה, דמנהגם היה בשנה הראשונה לקרוא לו ארכן - מתוקן למלכות מחדש, ובשניה דיגון - שניים, ואין לחוש שהעבירוהו והחזירוהו, דאז קורים לו ארכן דיגון.

האומר הריני נזיר הינא חייב נזירות אחת - ל' יום, (שאחת ביוניות זה הינא. תוד"ה הינא, דיגון - שתיים - ס' יום, טריגון - שלש, טטריגון - ארבע, פנטריגון - חמש. וקמ"ל שאף אם אינו יודע פירוש לשון זה הלים עליו הנזירות כנ"ל. תוס' שם.

בית אינו מיטמא בנגעים אלא כשיש לו ד' קירות, אבל שתיים או שלש או חמש לא, דכתיב "קירות" ב' פעמים.

אין לומר על דבר רע לא אני עשיתי "אלא פלוני", דזה לשון הרע.

אל יספר אדם בטובתו של חברו, שמתוך כך שמרבה בשבחו בא לידי גנותו.

ג' עבירות אין אדם ניצל מהם בכל יום, הרהור עבירה, עיון תפילה (לרשב"ם הכונה שחושב שמגיע לו שתקבל תפילתו לפי שהתפלל בכונה, ולתוס' ד"ה עיון) הכונה שאינו מכוין בתפילתו (היטב), ואבק לשון הרע כגון שאומר נורא בי פלניא (ערכין ט"ו:).

קס"ה: רוב בני האדם נכשלים בגזל שמורים התר במשא ומתן לעכב רווח הראוי לחבירו, ומיעוטים בעריות, וכולם באבק לשון הרע.

אם שינה הסופר ממה שאמר לו לכתוב - האומר לסופר שיכתוב לו שטר פשוט במקום שרגילים לכתוב פשוט וכתב לו מקושר, או איפכא, הוי קפידא ואם זה גט אשה פסול לגרש בו. ובמקום שרגילים בפשוט ובמקושר ושינה הסופר ממה שאמר לו, לת"ק הוי קפידא, ולרשב"ג הכל כמנהג המדינה, דסבר מראה מקום הוא לו. ואם אמר לו בסתמא ושינה מהמנהג, הכא משמע דכשר, ובקידושין מבואר שפסול. (תוד"ה באתרא). אבל אין כוונת רשב"ג שצריך לכתוב פשוט או מקושר כמנהג המדינה אם נהגו לשנות דינם, דת"ק נמי מודה לזה.

עוד מצינו תנאים הסוברים מראה מקום הוא לו, דאמר ר"ש שאם הטעה לשבח מקודשת, - האומר התקדשי לי בדינר של כסף ונמצא של זהב, ואיירי בקידשה ע"י שלוחה, (אמנם ביוחסין שאמר שהוא לי ונמצא כהן אינה מקודשת), וכן רבי אלעזר אמר שאשה שאמרה התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקיבלו ממקום אחר כשר, (ולת"ק פסול לפי שאינה רוצה להתבייש

במקום אחר).

בדבר אך דעתו נוטה שלרבי נתן מצרפים את ב' העדויות.

לומר בר חייה אם שניים העידו בבית דין אחד ואח"כ העידו בבית דין אחר, לרבי נתן יכולים לצרף דינים מזה ומזה, ואמר רבי ירמיה שאינו ראוי להכריע בדבר אך דעתו נוטה שגם לת"ק דרבי נתן מצטרפים.

לרבינא ג' שישבו לקיים שטר ומת אחד מהם אחרי שהעידו בפניהם על חתימת ידיהם, רבי ירמיה אמר שאינו ראוי להכריע בדבר אך דעתו נוטה שצריכים לכתוב "במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי" דלא מחזי כשיקרא.

ועל תשובה זו הכניסו את רבי ירמיה לבית המדרש שהשיב להם כהוגן, אחרי שהוציאוהו משום ששאל מה הדין ברגלו אחת חוץ לתחום, כדאיתא לעיל כ"ג: .

שטרות שיש ספק במה שכתוב בהם

להלן יבואר מה הדין בכמה אופנים שיש ספק בכוננת מה שכתוב בשטר, שהכלל בזה שיד בעל השטר על התחנותה משום שהמוציא מחבירו עליו הראיה, אא"כ יש סיבה לתלות שהאמת כדבריו.

זוזין מאה דאינון סלעים עשרים, אין לו אלא עשרים, דיד בעל השטר על התחנותה, הדמוציא מחבירו עליו הראיה, ויתכן שכוונתו למאה זוזים גרועים ששוים עשרים סלעים.

זוזין מאה דאינון תלתין סלעין, אין לו אלא מנה די"ל שהכונה לסלעים קלים.

כסף זוזין דאינון ונמחק ההמשך - המנין, או דרכונות דאינון ונמחק ההמשך, אין פחות משניים.

כתוב בו מלמעלה מנה ומלמטה כשכפל דבריו מאתים, או מלמעלה מאתים ומלמטה מנה, הולכים אחרי התחתון אא"כ זה כתוב בשיטה אחרונה, ואין כותבין את העליון אלא כדי שאם תימחק אות אחת מן התחתון ילמד מן העליון. ברשב"ם מבואר שהכונה לכתוב הסכום, ולתוס' (קס"ו: ד"ה אם, השני') אין למדים מן העליון כלום לגבי הסכום, וכונת מתני' לכפילות השמות.

כסף שלוחה כסף, אין פחות מדינר כסף, והיינו בכתוב בו מטבע, דאל"כ י"ל דכוונתו לנסכא, ואיירי במקום שאין רגילים בפרוטות כסף, דאל"כ י"ל שכוונתו לפרוטות כסף. התוס' (ד"ה אימא נסכא) מביאים ב' ביאורים אם נסכא היא פחות מדינר, שהרי תפשת מועט תפשת, או שנסכא היא יותר מדינר, ומ"מ סתם כסף משמע נסכא ולא מטבע, ואפשר שהיו יודעים מה השיעור של סתם נסכא.

כסף דינרים או דינרים כסף, אין פחות משני דינרים כסף.

דב אין פחות מדינר זהב, והיינו בכתוב בו מטבע, דאל"כ י"ל דכוונתו לנסכא, ואין לומר שכוונתו לפרוטות, דאין עושים פרוטות זהב בשום מקום.

חדש

לע"נ בן העליה הקדוש רבי רפאל מרדכי פישוהף הי"ד, נציג 'תמצית' ומבנהגי 'לדעת', אשר נהרג בידי בן עוולה כשבידיו סיכומי 'תמצית הש"ס'.

ניתן להשיג שוב את הסט תמצית הש"ס (ללא תוס', ורש"י הלקי) על כל הש"ס במחיר 120 ₪.

כמו כן ניתן להשיג את סיכומי תמצית ההלכה (עם טור וב"י שו"ע וכו'), על הלכות שבת, מועדים, נדה, ומקוואות.

לפרטים 052-7692282

קיבלת תועלת מהגליון?

באפשרותך לזכות לזמנים נוספים, ניתן לתרום ב'גדרים פלוס' קופת 'תמצית'

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי ומשנה ברורה הפץ היים ואהבת הסד

ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669
- במייל 7692282@gmail.com
- בגדרים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, זיכוי 300 ₪ ברשת יפה נוף', 101 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת יפה נוף'.

חדש- מבחנים גם על ה'עמוד היומי'

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה).

- **בנקודות ההפצה**

- **במייל 7692282@gmail.com**

- **בפקס 0799-414144**

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל הג' וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

מבחן 255 חיי שרה בנא בתרא קמה עד קנא

מבחן שבועי בדף היומי

מה הדיון בשו"ש בענין לענין ריבית ושמירה וירושת בורה?
א א אין בה דינים אלו.
ב יש בה דינים אלו.
ג אין בה ריבית וירושת בורה, אבל שביעית משמשתה.

הולדה שאמר שנתן נכסיו לפלוני כי התברר לו שאשתו לא מעוברת וזבת, ואשתו היתה מעוברת, מה הדיון?
א הולדה ברתה.
ב לא הולדה הכתנה.
ג מהולקה.

שכב מרע שאמר תנו הלוואתי לפלוני, האם נותנים לו?
א א כן.
ב א לא.

שכב מרע שחילק חלק מנכסיו ונמלך ותנו כל נכסיו, האם יכול לחזור בו?
א א לא.
ב א כן.
ג יכול לחזור בו רק מהתנה האחרונה.

קוצר קנה רב מרי את המעות של איסור גזרות?
א באורייתא.
ב במתנת שכב מרע.
ג במסכתא או בחליפין.

הכותב כל נכסיו לעבדו, באיזה אופן לא יצא להרות לפי רבי שמעון?
א אם שייר קרקע.
ב אם שייר מעטליו מנכסיו.
ג רק אם שייר מקצת מהנכסים ולא מירש אזה מקצת.

המורכב מטלטליו לפלוני ולא אמר כל, מה כלל המכירה?
א אכלי תשמישו.
ב גם הישים ושעריהם.
ג גם ריחיים העליונה.

אמר נכסי לפלוני, מה דיון בעבדים וקרקעות מעות ושטרות?
א קנה מלך חזין משטרות.
ב לא קנה מלך.
ג קנה מלך חזין משטרות.

אמר נכסי לפלוני, האם תפלין וספר תורה כלל?
א ספק במבוא.
ב תפלין וספר תורה לא.
ג תפלין וספר תורה ספק.

מבחהני'הדף היומי

לדעת חכמה

אדסה שמת בעלה, האם נטמלת כתובהה (גמרא ורשב"ם)?
א רק אם כתב לה כתובה.
ב אם כתב לה נטמלת, ואם לא כתב לה חיי ספק.
ג אם כתב לה חיי ספק, ואם לא כתב לה אינה נטמלת.

באיזה אופן גובה את הסכומות שהאשה מתנה?
א רק כשלא אכל או שעה של כלום.
ב גם כשאכל או שעה בפתות מדינה.
ג גם כשאכל או שעה בפתות בית חמין.

באיזה אופן שכב מרע שכתב כל נכסיו ועמד חוזר, ואם שייר אינו חוזר (משנה ורשב"ם)?
א בלא קנה מיד.
ב אין קנה מיד.
ג רק בקני מיד.

מה דיון להלכה במצוה מרחמת מיתה על מקצת נכסיו?
א אם מת א"צ קנין, ואם עמד חוזר את על פי שקט מיד.
ב אם מת א"צ קנין, ואם עמד חוזר אצ"כ קט מיד.
ג צריכה קנין, ואם עמד חוזר את על פי שקט מיד.

שאלה מדברי התוס'

האם כביר שראוי להטן מהיים אמרים מצוה לקיים דברי המה?
א א כן.
ב א לא.
ג מהולקה.

לענין ר' ישאי, עסק בדין אריות ור'...

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל: 0737-289-669
בעמדות 'זורים פנים' (לדעת) 7692282@gmail.com
במיינ: 0799-414-144
במיינ: 7692282@gmail.com

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במיינ: 0799-414-144
במיינ: 7692282@gmail.com

בנקודות הפצה מאתה: 0737-289-669 עמחה 4
מטרת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה

הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון עד 500 ש"ח במזומן,
פרס שני זיכוי 300 ש"ח ב"פיה נוף,
פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 100 ש"ח ב"פיה נוף

מבחן 256 תולדות בנא בתרא קנה עד קנה

מבחן שבועי בדף היומי

מה זה דייחויני?
א מנהג עם קנין.
ב מנהג שכב מרע.
ג האומץ כתבו ותנו מנה לפלוני.

סמינה שטבעה כסף, מה דין אשה שבעלה היה שם לענין אכילת תרומה?
א בת כן לישאר או בת ישראל לכן אין אכלות בתרומה.
ב בחוקת שהיא ח'.
ג בחוקת שהיא ח'.

מאזן ל"ז על בעל השטר לרובא ראיא שדיה שכב מרע (רשב"ם)?
א מדברי שהמכיל מרחוק במנמון.
ב כפני ששכבשו הוא בריא.
ג משום ששכב מרע זה לא שכח.

על מה אומרת הגמרא שהסימנים עשויים להשתנות לאחר מיתה?
א שראו נראה כמורל ואכפת הוא קטן.
ב שהיה נראה כקטן וכאפת הוא גדול.
ג ששני האפסירוד מותרות במנמון.

באיזה גיל אדם יכול למנוח או לקנות מטלטליו?
א כבן שש או שכב על אחד לפי הירשפותו.
ב כבן שש וקנות וכבן שכב למנוח.
ג כן י"ג שנה ויום אחד.

האם קטן או קטנה כשרים להלצה?
א א כן.
ב א לא.
ג קטן לא, ובקטנה מהולקה.

האם מותר לעשות קנין בשבת על צוואת שכב מרע, ומדוע?
א אסור, דדמי למקח וממכר, וגם צוואת מרעילה כלא קנין.
ב מותר, כדי שלא תיטון דעתו.
ג מותר, שכן מצוואתו מעולה בלא קנין לא דמי למקח וממכר.

מה דיון להלכה בלוח ולוח וקנה?
א הראשון קנה.
ב הרשון קנה.
ג יחלקו.

מה הכונה 'נכסים הנכסים והזיגאים עמה' (רשב"ם)?
א נכסי מילה.
ב נכסי צאן ברזל.
ג גם נכסי מילה וגם נכסי צאן ברזל.

נפל הברית עליו ועל אשתו... בית הלל אומרים נכסים בחוקתן. בחוקת נכס?
א יורשי האשה.
ב י"א יורשי הבעל וי"א יורשי האשה.
ג י"א יורשי הבעל וי"א יורשי האשה וי"א יחלקו.

לדעת חכמה

מתנה שכב מרע שכתבה בה קנין, לרב ארכייה אדרי ריבשי, מה המנה?
א שאם עמד אינו חוזר בבריא, וקונה הלוואת כשכב מרע.
ב שיש ספק אם רצה להקנות בבריא או לשכב מרע, ואינו קונה מספק.
ג שדינה כמתנת שכב מרע לכל דבר.

כמה שישות תנאים יש באשר הנתון מועיל שדיה שכב מרע והמקבל אומרים שדיה בריא?
א א אחד.
ב א שנים.
ג א שלש.

באיזה גיל אדם כשר לעדות על מניחה בקרקע ומשקל טליו?
א מבתי שהיא יכול למכור בעצמו.
ב בקרקע מתי שיכול למכור, ובמטלטליו מבן י"ג.
ג מבן י"ג.

מלוח על פה, האם נובים אותו מירשים ולקוחות, להלכה (רשב"ם)?
א א כן.
ב א לא.
ג מירשים ונמלקוחות לא.

שאלה מדברי התוס'

הולדה שנתקדשה ופשטה ידה וקבלה קידושין מאדרי ואדרי, נבדקה אם הביאה סימנים, מה דינה?
א אם מצאו שרביא סימנים מקודשת בריא לראשו, ואם לא מצאו סימנים דמי ספק.
ב אם מצאו שרביא סימנים דמי ספק, ואם לא מצאו סימנים אינה מקודשת.
ג ככל אופן דמי ספק אפילו אם כבר זינן גדול במותו שגדלה.

לענין ר' ישאי, עסק בדין אריות ור'...

ניתן לעשות את המבחנים:
בטל: 0737-289-669
בעמדות 'זורים פנים' (לדעת) 7692282@gmail.com
במיינ: 0799-414-144
במיינ: 7692282@gmail.com

ניתן לקבל את הסיכומים והמבחנים:
במיינ: 0799-414-144
במיינ: 7692282@gmail.com

בנקודות הפצה מאתה: 0737-289-669 עמחה 4
מטרת המבחנים פתוחה מיום שישי בבוקר עד יום שני בלילה

הגרלות בכל שבוע:
פרס ראשון עד 500 ש"ח במזומן,
פרס שני זיכוי 400 ש"ח ב"פיה נוף,
פרס שלישי: 10 זוכים בזיכוי 120 ש"ח ב"פיה נוף

מבחן 259 יושב בנה בתרא קע עי סנהדרין ד

לדעת הכמה

מי שילוח משני יוסה עי סאנאן, ויש לו שובי שפע לוסה בן סאנאן?
 א. כן.
 ב. לא.
 ג. בחלוקת.

איזה ערב שמתעבר להלכה?
 א. בקבל בבלי אפן משועבר, ועיב רק אם יש נכסיה ליה.
 ב. כל ערב, ויחברי שיש נכסיה ליה, חוץ מערב על כונתו.
 ג. כל ערב אפי"ש שאין נכסיה ליה, חוץ מערב על כונתו.

מה נידון בב"ד של עשרים ושלשה?
 א. שור הנסקף.
 ב. קידוש הדיור.
 ג. כות גזילה.

מתיבו מוכיחה הגמרא שיש חלקים על יושב אב למסא?
 א. תחילתה שירב שיעמלא לענין ד' בדים לתפילין של ראש.
 ב. נאסופי בער בהלכה.
 ג. מכתהלקת כמה פחות צדק צריך בסופה.

שאלה מדברי התוס'

האם דנים בבבלי נגד קין ושוור שחוק אדם?
 א. לא.
 ב. נתיב קין לא, שוור שחוק אדם כן.
 ג. נתיב קין כן, ושוור שחוק אדם לא.

האם דנים בבבלי נגד קין ושוור שחוק אדם?
 א. לא.
 ב. נתיב קין לא, שוור שחוק אדם כן.
 ג. נתיב קין כן, ושוור שחוק אדם לא.

ניח לעשות את המתנים:
 בטל: 0737-289-669
 ברחמי: 7692282@gmail.com
 ניח לקבל את הסיכויים והמתנים: 7692282@gmail.com
 ברחמי: 7692282@gmail.com
 בפקס: 0799-414-144
 במוקדו: 0737-289-669

תוכנית התכנית פותחה תחת שיתוף פעולה עם יום שני בלילה.
הגלוח בכל שבוע:
 פרס ראשון על 500 ₪ בחזקת.
 פרס שני זכי 300 ₪ ביפר נתי.
 פרס שלישי: 10 זוכים בימים 100 ₪ ביפר נתי.

מבחן 258 ישלח בנה בתרא קסו עי קעב

לדעת הכמה

עד כמה אב נחמדו אוחיו נעילין אפשי ללמוד מן התחנות?
 א. אב אוחית.
 ב. אב אוחית.
 ג. עי דני מרחיבה.

מי שחונם כתי לודאות חתומו לבניו מה אמרה הגמרא שיעשו כתי לבניו עדי?
 א. יתחונם ויתן סודי.
 ב. יתחונם בראש הקנין.
 ג. יתחונם בעד הקנין.

לוח בעדים שמען פתיעו בפני פלוגי ופלוגי, דהם אמרו לא ודו דברים מעולם, מה הדין (רשב"ם)?
 א. דייב לשלם.
 ב. נשבע ופסול.
 ג. פסול בלא שבועה.

מה הדין ככתב שטר גניס עם תאריך של ניסן, ולא עי תשרי (רשב"ם)?
 א. כשר.
 ב. פסול.
 ג. בחלוקת.

שאלה מדברי התוס'

איך כותבים כתי לאיש כשאין אשתו עמו, ולא תששים שכתב גניס ולא נתיב עי תשרי?
 א. כשר.
 ב. רבי' כתיב שנתן עיני לגישה שוב אין לו פירות.
 ג. כשרי שיש קול לכתובת ונתן והלקוחות יודעו.

מה הדין להלכה לפי רב בני שפיע מקנת חובו?
 א. העדים חתים שטר השליש.
 ב. רבי' דין כותבים שטר השליש.
 ג. כותבים שוכי.

ניח לעשות את המתנים:
 בטל: 0737-289-669
 ברחמי: 7692282@gmail.com
 ניח לקבל את הסיכויים והמתנים: 7692282@gmail.com
 ברחמי: 7692282@gmail.com
 בפקס: 0799-414-144
 במוקדו: 0737-289-669

תוכנית התכנית פותחה תחת שיתוף פעולה עם יום שני בלילה.
הגלוח בכל שבוע:
 פרס ראשון על 500 ₪ בחזקת.
 פרס שני זכי 300 ₪ ביפר נתי.
 פרס שלישי: 10 זוכים בימים 100 ₪ ביפר נתי.

מבחן 257 יציא בנה בתרא קנט עי קסה

לדעת הכמה

מה הדין כנתן מקשר שחתמו עיניו מותקו, או פשוט שחתמו עיניו מאחוריו?
 א. פסול.
 ב. מקשר מותקו כשר, ופשוט מאחוריו פסול.
 ג. מקשר מותקו מחלוקת, ופשוט מאחוריו פסול.

כיצד מודיעת הגמרא את הקושיא (שחתמו ראובן בן יעקב עדי)?
 א. שחתמו הכל באותה שורה.
 ב. שחתמו ראובן בן יעקב בשורה אחת ואת דבתו עדי בשורה שנייה.
 ג. שחתמו ראובן בן בשורה אחת, ואת שאר הדתנים בשורה אחרת.

המשה עדים שחתמו על השטר ומצא אחר קרוב או פסול, מה הדין (רשב"ם)?
 א. כשר.
 ב. רק אם הם התחננו בהתקלה כשר.
 ג. רק אם הם התחננו כפוף כשר.

איזה שטר פסול לדין ויהא (גמרא ורשב"ם)?
 א. שטר שרוא בשורה אחת והעדים בשורה אחרת.
 ב. שטר שרוא העדים באותה שורה.
 ג. שני העשבות נכמות.

שאלה מדברי התוס'

האם נכונתו כתי צריך לגרש בנת מקושי?
 א. כן.
 ב. עדיף במקושי.
 ג. עדיף בפשוט.

האם נכונתו כתי צריך לגרש בנת מקושי?
 א. כן.
 ב. עדיף במקושי.
 ג. עדיף בפשוט.

ניח לעשות את המתנים:
 בטל: 0737-289-669
 ברחמי: 7692282@gmail.com
 ניח לקבל את הסיכויים והמתנים: 7692282@gmail.com
 ברחמי: 7692282@gmail.com
 בפקס: 0799-414-144
 במוקדו: 0737-289-669

תוכנית התכנית פותחה תחת שיתוף פעולה עם יום שני בלילה.
הגלוח בכל שבוע:
 פרס ראשון על 500 ₪ בחזקת.
 פרס שני זכי 300 ₪ ביפר נתי.
 פרס שלישי: 10 זוכים בימים 100 ₪ ביפר נתי.